

ISTEN EGYHÁZÁNAK GYÜLEKEZETEI

CHURCH OF GOD

Iréneusz (Εἰρηναῖος) - Az apostoli igehirdetés feltárása

(részlet)

Angolul megtalálható:

http://www.tertullian.org/fathers/irenaeus_02_proof.htm#126

Weboldal: www.churchofgod.hu

A gall területen élő Iréneusz Lyon (Lugdunum) felvigyázója (püspök) volt. Iréneusz 140 körül Kis-Ázsiában született, és 202-ben halt vértanúhalált. A mű örmény fordításban maradt az utókorra, 1904-ben találta meg Karpét Ter-Mekerttschian Jerevnában. A kézirat több más keresztény írás mellett tartalmazza Iréneusz egy másik munkáját, az Adversus Heresis (rövidítés: AH) negyedik és ötödik könyvének örmény fordítását is.

Előszó.

1. Tudom, szeretett Marcianusom, hogy mennyire vágyakozol járni a jámborság útján, mely egyedül vezeti el az embert az örök életre. Örvendezek veled és imádkozom azért, hogy a hit sértetlen megőrzésével elnyerd Istennek, a te Teremtődnek tetszését. Bárcsak megadná azt nekünk Isten, hogy mindig együtt lehessünk, kölcsönösen segítsük egymást, és a földi élet gondjain könnyítsünk azáltal, hogy hasznos témákról beszélünk, és kicseréljük gondolatainkat. Éppen ezért, mert a jelenlegi időben, test szerint távol vagyunk egymástól, amennyire lehetséges késedelem nélkül, írásban akarunk egy kicsit érintkezni veled, kifejtjük neked az igazság igehirdetését, összefoglalva azt, azért, hogy hitedet megerősítsük. Elküldünk neked egy olyan emlékeztetőt, a fő dolgokról, hogy erről a néhány kis lapról sokat kapjál, és megtaláld ebben a rövid (összefoglalásban) az igazság testének minden tagját, és hogy ebből az összefoglalásból az isteni dolgok bizonyítását birtokodba vegyed. Ennek gyümölcse üdvösséged lesz, ugyanakkor el fogod tudni hallgattatni a téves vélemény minden tanát, és akárki akarja megismerni a mi hitünket, teljes bizonyossággal kézbe tudod adni üdvös és hamisítatlan beszédünket. Mert azoknak, akik látnak, valójában nincs más felfelé vezető útjuk, mint amit bevilágít az égi fény, de azoknak, akik nem látnak, sok göröngyös útjuk van, ezek ellenkező irányba mennek. Ez elvezet az égi birodalomba, egyesíti az embert Istennel, azok pedig lefelé mennek a halálhoz, elszakítják az embert Istentől. Neked is és mindenkinek, aki üdvösségre törekszik, feltétlenül szilárd,

határozott léptekkel szükséges haladnia az úton a hit segítségével, anélkül, hogy letérne róla. Meg kell kímélni magát attól, hogy elhagyja az utat vagy megálljon közben és állandóan belemerüljön az anyagi élvezetekbe vagy, hogy tévútra kerüljön, és szükséges, hogy le ne térjen az egyenes útról.

2. Mivel az ember testből és lélekből összetett élőlény¹, mindkettőnek léteznie kell, és mivel mindkettő követhet el vétkeket, ezért van testi tisztaság, ez a megtartóztatás, mely elutasít minden szégyenletes dolgot és igazságtalan cselekedetet, és van lelki tisztaság, mely az Istenbe vetett hit sértetlen megőrzésében áll, mely a hitet sem meg nem rövidíti, sem hozzá nem ad semmit, mert a jámborságot elhomályosítja és bemocskolja a testi tisztátalanság fertője, tönkremegy, beszennyeződik, és többé már nem sértetlen, amikor a lélekbe fészkelődik a tévedés, de megőrzi azt, ezzel ellentétben szépségében és mértéktartásában, amikor az igazság állandó lesz a lélekben és a tisztaság a testben. Mert mire jó az, ha szóban ismerjük az igazságot egészen, közben azonban a testet bemocskoljuk és cselekedeteink gonoszak? Vagy mit használ az, ha a test tisztasága tényleg megvan, de az igazság nincs a lélekben? Mert együtt örvend egyik és a másik és azért vannak, hogy egyetértsenek és örvendezzenek, hogy az embert Istennel szemtől szembe helyezzék. Ezért mondja a szent Szellem Dávid által: „*Boldog az az ember, aki nem jár az istentagadók tanácsa szerint*”² – azokat mondja a népek tanácsának, akik nem ismerik Istent, mert istentagadók, nem adják meg az imádást a valóban létezőnek, Istennek; ezért mondja a Beszéd Mózesnek: „*Én vagyok a Van,*”³ tehát azok, akik nem adják meg az imádást a Van-nak, Istennek, azok az istentagadók. – „*És aki nem állt a bűnösök ösvényére*” – és azok a bűnösök, akik ismerik Istent, mégsem tartják meg parancsolatait, azaz az ócsárlók – „*És akik nem ülnek a dögvész (pestis) katedrájára (székére)*” a pestisesek pedig azok, akik romlást okoznak, nem csak maguknak, de még másoknak is, gonosz és téves tanításukkal; mert a katedra (szék) az iskola jelképe, ilyenek tehát mind az eretnekek: Ők ülnek a dögvész katedrájára, és romlást okoznak azoknak, akik tanításuk mérgét elkapják.⁴

3. Azért, hogy semmi ilyen ne történjék velünk, a hit szabályához kell ragaszkodnunk hajlíthatatlanul, és Isten parancsolatait kell teljesítenünk, hinnünk benne, mint Isten, és félnünk őt, mint Úr, és szeretnünk, mint Atya. Nos, ezek a cselekedetek hit által jönnek létre, mert „*ha nem hisztek*”, - mondja Ézsaiás -, „*nem fogtok többé érteni*”⁵. És a hit az igazság által jön létre, mert a hit igaz tényeken nyugszik, úgy hogy olyan dolgokat fogunk hinni, amelyek valóságosak, és olyanoknak hisszük a létezőket, amilyenek. Ebben a tekintetben szilárdan tartjuk mindig a meggyőződésünket. Mivel tehát a hit szorosan kötődik szabadulásunkhoz, nagy gondot kell fordítani a dolgok igazi megértésére. Márpedig ezt az a hit biztosítja nekünk, amelyet a vének (prezsbitek), az apostolok tanítványai⁶ adtak át nekünk, mi is ezt adjuk tovább. Elsősorban azt hagyták meg, hogy emlékezzünk: elnyertük a bemerítést a bűnök bocsánatára az Isten Atya nevében, és Jahósua a Felkentnek, Isten Fiának nevében, aki megtestesült, meghalt és feltámadt, és Isten szent Szellemének nevében. Emlékezzünk arra is, hogy ez a bemerítés az örök élet pecsétje, és újjászületés az Istennek, úgyhogy többé már nem halandó emberek fiai, hanem az örök és állandó Isten fiai lettünk. Emlékezzünk még arra is, hogy nekünk az örökkévalóság és folytonosság Isten lett, és minden teremtett dolog fölött áll, minden neki van alávetve, ő

teremtett és hogy Istennek nem más fölött van hatalma, hanem afölött, ami az övé, és minden Istené, azért mert Isten mindenható és minden Istentől származik.

4. A teremtett dolog létének kezdetéhez szükség van valamilyen nagy okra, és mindennek kezdete Isten, mert Őt senki sem teremtette, hanem mindent Ő teremtett. És azért az első helyen azt kell hinni, hogy Egy az Isten, az Atya, aki mindent teremtett és formált, aki a nemlétezőknek létet adott, és aki mindent magába foglal, de őt nem foglalja magába semmi.⁷ Nos, ebben a mindenben benne van a mi világunk is⁸, és a világon az ember, tehát ezt a világot is az Isten alkotta.⁹

5. Íme tehát (ennek a tanításnak) kifejtése: Egyetlen Isten az Atya, teremtetlen¹⁰, láthatatlan, minden dolog teremtője, aki fölött nincs más Isten¹¹, és aki mögött nincs más Isten¹², és ez az Isten értelmes (racionális)¹³, és ezért a teremtést az a Szava (Logosz) által vitte véghez.¹⁴ És az Isten szellem¹⁵, és a szellem által mindent elrendezett (feldíszített), ahogy a próféta mondja: „Az Úr szava által szilárdította meg az eget, és Szelleme által van minden erejük.”¹⁶ Tehát, amíg a Beszéd megalapít, azaz testeket ad, és megadja a létezés valóságát¹⁷, addig a Szellem rendet és formát ad a hatalmak sokféleségének¹⁸, ezért joggal és megfelelően nevezik a Beszédet Fiúnak, a Szellemet pedig Isten Bölcsességének.¹⁹ Pál, az ő apostola is helyesen mondja: „Egy az Isten, aki minden fölött van, minden keresztül és mindenben.”²⁰ Valóban, minden fölött az Atya van, és minden keresztül a Fiú van, mert rajta keresztül az Atya által minden dolog megformáltatott, és bennünk van mindnyájunkban a Szellem, „aki kiáltja: Abba, Atya”²¹, és az embert az Isten hasonlatosságává formálja. Nos, tehát a Szellem a Beszédre mutat előre és ezért jelentették be előre a próféták az Isten Fiát, és a Beszéd osztja a Szellemet, és ezért ő maga a próféták bemondója, aki vezeti és vonzza az embert az Atyához²².

6. Ez tehát hitünk rendjének szabálya²³, az építmény alapja és az, ami magatartásunkat szilárdá teszi:

Az Isten az Atya, teremtetlen, (nem foglalja magába semmi), testetlen, láthatatlan; egy Isten, minden dolog teremtője; ez hitünk első pontja²⁴.

A második pont:

Az Isten Beszéde, az Isten Fia, a Felkent Jahósua a mi urunk, aki megjelent a prófétáknak jövendölésük módja szerint, és az Atya tervének fokozata szerint: aki által minden létrejött; aki továbbá az idők végén, azért, hogy mindent önmagában összefoglaljon²⁵, emberré lett az emberek között, látható és tapintható, hogy megsemmisítse a halált és felragyogtassa az életet²⁶, és létrehozza az egység közösségét Isten és az ember között²⁷.

És a harmadik pont:

A szent szellem, általa prófétáltak a próféták, és az atyák megtanulták Isten dolgait, az igazakat az igazságosság útján vezette; és az idők végén pedig új módon áradt ki az emberiségre²⁸, hogy az embert az egész földön megújítsa Istennek.

7. És ezen oknál fogva az újjászületés bemerítését ezen három pont által végezzük: Isten, az Atya,

aki átadja nekünk az újjászületést Fián keresztül, a szent szellem által²⁹. Mert, akik magukban hordják Isten szellemét, azokat a Szavához vezeti, aki a Fiú, és a Fiú bemutatja őket az Atyának³⁰; és az Atya nekik adja a romolhatatlanságot. Tehát a szellem nélkül nem lehet látni az Isten Szavát, és a Fiú nélkül senki sem tud közeledni az Atyához, mert az Atya ismerete a Fiú³¹, és az Isten Fiának ismerete a szellemen keresztül van; és az Atya jótetszése szerint a Fiú szolgálja és osztja el a szellemet azoknak, akiknek az Atya akarja és úgy, ahogy ő akarja³².

8. Szelleme által az Atyát Magasságosnak, Mindenhatónak és Seregek Urának hívjuk³³; általa tanulhatunk Istenről, hogy éppen az, aki az égnek és földnek, és ennek az egész világnak a teremtője, az angyalok és az emberek teremtője, és mindennek Ura. Általa létezik minden, ő tart fenn mindent³⁴, irgalmasszívú, könyörülő, felette gyengéd (vagy szeretettel teljes), jóságos, igaz, mindenek Istene, zsidóknak, pogányoknak és azoknak, akik hisznek – de a hívőknek mint Atya, mert az idők végén megnyitotta örökbefogadó szövetségét – a zsidóknak pedig mint Úr és Törvényhozó, mert idő múltával, az emberek elfelejtették az Istent, eltávolodtak tőle és fellázadtak ellene, ezért szolgáskorba juttatta őket a törvény által, azért, hogy megtanulhassák, hogy van egy Uruk, aki Teremtő és Alkotó, ő adja az élet leheletét is és őt kell imádnunk éjjel és nappal – a pogányoknak pedig, mint Teremtő, Alkotó és Mindenható. De mindeneknek kivétel nélkül ő az éltetője, királya és bírója, mert senki sem menekülhet meg ítélete elől, sem zsidó, sem pogány, sem a hívők közül a bűnösök, sem az angyalok. Mert, azok, akik most elutasítják az Ő jóságát, meg fogják ismerni hatalmát az ítéletben, ahogy az áldott apostol mondja: *„Nem tudod, hogy Isten jósága bűnbánatra vezet? De a te szíved keménységével és megátalkodottságával haragot gyűjtesz össze magad ellen a harag és Isten igazságosságának kinyilvánulásának napjára, aki megfizet mindenkinek tettei szerint.”* És ő az, akit a törvényben Ábrahám Istenének, és Jákob Istenének, és az élők Istenének neveznek. Mindazonáltal Isten fönsége és nagysága kifejezhetetlen.

9. A világot hét ég veszi körül. Ezekben laknak az erősségek, megszámlálhatatlanul sokan, az angyalok és arkangyalok, ők a mindenható Istennek és minden dolog teremtőjének állandóan megadják a tiszteletet. Nem mintha neki szüksége lenne rá, hanem mert nem lehetnek tétlenek, haszontalanok és hálátlanok. Ezért Isten szelleme is sokféle az ő lakóhelyén, Ézsaiás próféta által szolgálatok hét formáját számláltatott, ezek Isten Fián nyugodtak, azaz a Beszédén, amikor emberként jött el. Valóban azt mondja: *„Rajta nyugodott az Isten szelleme, a bölcsesség és értelem szelleme, a tanács, az erősség, a tudás és a jámborság szelleme, és eltölti Isten félelmének szelleme.”* Tehát az első ég felülről kezdve, mely magába foglalja a többi: a bölcsesség, a második ez után az értelem (ege); a harmadik pedig a tanács (ege), a negyedik felülről számozva: az erő (ege) az ötödik: a tudás (ege), a hatodik: a jámborság (ege), a hetedik a boltozat a mi világunk felett. Ez telve van annak a Szellemnek a félelmével, amely megvilágítja az egeket. Mózes megkapta a mintáját ennek, a szent sátorban állandóan ragyogó hétágú gyertyatartót; mert az egek mintájára kapta meg ezt a szolgálatot, annak megfelelően, ahogy a Beszéd mondta neki: *„Csinálj mindent aszerint a minta szerint, amit a hegyen láttál.”*

10. Nos, tehát ez az Isten folyamatosan megdicsőül Szava által, aki az ő Fia, és a szent szellem által, ami minden dolog Atyjának bölcsessége. Az erők – a Beszédé és Bölcsességé -, akiket keruboknak és szeráfoknak neveznek, megdicsőítik Istent énekükkel, mely sohasem szakad

meg. És minden más teremtett dolog, amely az égben van, Istennek, minden dolog Atyjának megadja a dicsőítést; Ő az, aki Szava által megadta az egész világnak, hogy létezzen, és ebben a világban vannak az angyalok is. Ennek az egész világnak törvényeket adott, amelyeknek mindenkinek meg el felelnie, hogy mindenki saját helyén lakjon, és ne lépje át az Istentől megszabott határt, mindenki teljesítse a neki rendelt feladatot.

11. Ami az embert illeti: Őt (Isten) tulajdon kezeivel alkotta. Vett a föld tiszta és finom anyagából és helyes mértékkel egyesítette erejét a földdel. Valóban, a testen alakjának mintáját formálta meg, azért, hogy külső kinézetében isteni formája legyen, mert saját képmására alkotta meg Isten és a földre helyezte. Azért, hogy éljen, (Isten) arcába lehelte az élet leheletét. Így mind a lehelet szerint, mind a test formájában, az ember hasonló lett Istenhez. Szabad volt, tehát önmaga ura volt, hatalmat kapott Istentől minden fölött, ami a földön volt. Ezt a hatalmas teremtett világot, mely mindent magába foglal, melyet Isten az ember megalkotása előtt készített el, lakóhelyül adta az embernek. Ezen a helyen annak az Istennek a szolgálatát kellett ellátnia, aki mindent teremtett. Egy vezér mint intéző volt ennek a lakóhelynek az őrzője, a szolgatársak fölé állítva. A szolgák az angyalok voltak, a vezér pedig egy arkangyal.

12. Tehát, az emberé volt az uralom a földön és mindenben, ami azon volt. Titokban még azoknak az intézőknek is ő volt az ura, akik a földön voltak. De, amíg ezek felnőtt korúak voltak, addig az úr, azaz az ember, egészen kicsi volt, gyermek, és növekednie kellett, hogy a felnőtt kort elérje. Azért, hogy örömét lelje a táplálkozásban és növekedésben, egy helyet készített neki (Isten), a világ közepén. Ellátta levegővel, szépséggel, fénnel, élelemmel, növényekkel, gyümölcsökkel, vízzel és minden mással, ami az élethez szükséges. Ennek kert (Paradicsom) volt a neve. Ebben az állapotban ez a kert jó és szép volt: Isten Beszéde állandóan körüljárt benne, beszélt az emberrel és előre megmutatta a jövő dolgokat. Lakótársa lett, társalgott vele és azért volt az emberrel, hogy megtanítsa őt az igazságra. De az ember gyermek volt, még nem voltak tökéletes ítéletei, s ezért könnyen félrevezette a csábító.

13. Tehát, amikor az ember a kertben körüljár, Isten odavezetett eléje minden állatot és megparancsolta, hogy mindnek adjon nevet. Amilyen nevet Ádám adott az élőknek, az lett a nevük. Ő (Isten) azonfelül az embernek is akart segítőt adni, ugyanis így szólt Isten: *„Nem jó az embernek egyedül. Alkossunk neki megfelelő segítőtársat.”* Mert minden más élőlény kötött nem talált Ádámhoz illő segítőtársat, neki megfelelőt és hozzá hasonlót. Isten tehát elragadtatást bocsátott Ádámra, és ő elaludt. Azért, hogy végrehajtsa művét, egy másik műhöt folyamodott, mert még nem volt álmom a kertben, és ezért Isten akaratából jött az álmom Ádámra. Isten kivette Ádámnak egyik bordáját, helyét hússal töltötte be, a kivett bordát pedig asszonnyá formálta. Így vezette őt oda Ádámhoz. Amikor Ádám meglátta, így szólt: *„Íme ez most már csont az én csontomból és hús az én húsemból. Asszony lesz a neve, mert az ő emberéből vétetett.”*

14. Ádám és Éva – mert ez az asszony neve – meztelenek voltak, mégsem szégyenkeztek, ártatlan gondolkodásúak voltak ugyanis, mint a gyermek. A képzelődés még nem volt jellemző észjárásukra, és nem gondoltak olyan dolgokra, amelyek a rossz uralma alatt keletkeztek a lélekben az érzéki vágy által, és amelyeket szégyenletes élvezetek kísérek. Akkor még sértetlen

állapotban voltak, megőrizték természetüket, mert az (a lehelet), amelyet a megformált testbe lehelt Isten, az élet lehelete volt. Ez a lehelet megőrizte méltóságát és ereje teljében volt. A lélek nem vétkezett és ocsmányságokat nem utánzott. Ezért nem szégyenkeztek, amikor csókolódtak és összeölelkeztek tisztán, mint a gyermekek.

15. De attól való félelmében, nehogy az ember gőgösen gondolkodjon és büszkélkedjen, hogy nincs úr felette, a neki adott szabadság miatt, és nehogy a szabadsággal Isten ellen lázadjon és vétkezzen határának átlépésével, és nehogy gőgös gondolatai támadjanak Isten ellen önelégültségében, törvényt adott neki Isten, azért, hogy elismerje, van fölötte Úr, aki mindennek az Ura. Isten biztos határt szabott neki, hogy mindig olyan maradjon, amilyen volt, azaz halhatatlan, de ha nem tartja meg azt, halandóvá válik, eloszolva a földben, ahonnan a test formája vétetett. Íme a parancs: *„Minden fáról, amely a kerten belül van ehetsz, de arról a fáról, amelyről a jó és rossz ismerete származik, ti ne egyetek, mert amely napon esztek arról, halálnak halálával haltok meg.”*

16. Ezt a parancsot az ember nem tartotta meg, nem engedelmeskedett Istennek. Tévútra vezette az angyal, mert féltékenység és irigység töltötte el, a számtalan ajándék miatt, amit Isten az embernek adott, mindez föllázította, az ember romlására tört és az embert vétkessé tette engedetlenségre csábítva Isten parancsa ellen. Az angyal hazugságával a bűnre vezetett és irányított, rászedte az embert, hogy megbántsa Istent és kiűzze a kerten kívülre. Azért mert vezetésével fellázdak és eltávolodtak Istentől a héberek Sátánnak hívják, azaz lázadónak, de ugyanakkor vádlónak is nevezik. Isten megátkozta a kígyót is, ez vette magára a sugallót. Ez kapta az átkot, de az elérte a benne megbújó Sátánt is. Az embert pedig elűzte színe elől, áthelyezte és a kert közelében az úton adott neki lakóhelyet, mert a kert nem fogadta be a bűnöst.

17. A kerten kívül most már Ádámot és feleségét, Évát sok baj érte. Szomorúságban, fáradságban, és siránkozásban töltötték életüket ezen a világon. Mert amikor a nap sugarai alatt az ember megművelte a földet, az tövist és bojtortermelt a bűn büntetéseként. Ekkor történt az írásnak ez a részlete is: *„Ádám megismerte feleségét, és az fogant, Káint szülte és utána Ábelt szülte.”* A lázadó angyal, aki engedetlenségre csábította és bűnössé tette az embert, és aki miatt kiűzték a kertből, minthogy nem elégedett meg az elsővel, egy második gonoszságot művelt a testvérek között. Eltöltötte Káint szellemével, és testvérgyilkossá tette. Így halt meg Ábel, a testvére ölte meg. Ez annak a jele volt, hogy ezután mindig lesz üldözés, sanyargatás, és halálraszánás, mert az igazságtalanok, akik gyilkolnak, üldözik az igazakat. Ez fokozta Isten haragját, megátkozta Káint, és ennek következtében egész nemzettsége, nemzedékről nemzedékre hasonló lett ősatyjához. A megölt Ábel helyére Isten másik fiát támasztott Ádámnak.

18. A gonoszság nagyon hosszú idő alatt elterjedt, elérte és elárasztotta az emberek minden fajtáját, az igazaknak pedig csak nagyon kevés magja maradt meg közöttük. Törvényellenes szövetségek alakultak a földön: az angyalok az emberek lányainak utódaival párosodtak, ezek fiaikat születtek nekik, akiket mérhetetlen nagyságuk miatt a föld fiainak neveznek. Akkor ezek az angyalok felajánlották ajándékuil asszonyaiknak, hogy megtanítták őket a rosszra. Megtanították

őket a gyökerek és növények erejére, az arc kikészítésére, és az arcfestékekre, a drága szövetek kitalálására, a bájitalokra, a gyűlölködésre, a szerelemre, a szeretkezésre, a szerelemre csábításra, a varázslat megkötő erejére, mindenféle jövendölésre és bálványimádásra. Ezeket Isten gyűlöli. Most először tűntek fel ezek a világon. A gonoszság ügye fellendült és elterjed, az igazaké elsorvadt és hanyatlott.

19. Annyira, hogy amikor Isten ítéletet küldött a világra, vízözön által a tizedik nemzedékben az első teremtés után, Isten csak egy igazat talált, Noét. Igazságossága miatt megmenekült ő maga, felesége, három fia és fiának három felesége. Elrejtőzködtek a bárka belsejében minden állattal együtt, amelyekről azt parancsolta Isten, hogy Noé vezesse be a bárkába. Miközben minden megsemmisült, emberek, még a jók is, és minden más élőlény, ami a földön volt, addig ők, akiket a bárka őrzött, megmenekültek. Noénak három fia volt, Sém, Hám és Jáfet. Nemzettségük újra megsokasodott, mert a vízözön után tőlük származnak az emberek.

20. De közülük az egyiket átok sújtotta, és csak a két másik kapta meg örökségül az áldást tettei miatt. A legfiatalabb, akit Hámnak hívtak, kicsúfolta atyját és elítélték, mert atyját megsértette istentelenség bűnével és meggyalázásával. Átkot vont magára, és az átterjedt a tőle származó utódokra, az egész nemzettség, mely utána következett, átkozott lett, bűnben éltek és sokasodtak. Ezzel szemben Sém és Jáfet, a testvérei, atyjuk iránti jámborságuk miatt, elnyerték az áldást. Íme Hám átka, amellyel atyja Noé megátkozta: *„Átkozott legyen az ifjú Hám, legyen testvéreinek szolgája.”* Felnőtt korában elérte az átok, számtalan utódja lett a földön, felnövekedtek sorjában a tizennegyedik nemzedékig, akkor, a korábban adott ítélet szerint Isten kiirtotta fajtájukat. Mert a kánaániták, a hetiták, a periziták, a hivviták, az ammorriták, s jebuziták, a gergasiták, a szodomiták, az arabok, Fönícia lakói, minden egyiptomi és lydiaiak Hám nemzettségéből valók. Átok alá estek, mert az átok bőven áradt az istentelenekre.

21. Hasonló módon, mint ahogy az átok, úgy az áldás is elterjedt azokban a fajokban, akik az áldást kapták, mindenkire sorjában. Közülük elsőként Shem kapott áldást ezekkel a szavakkal: *„Áldott legyen az Úr, Shem Istene és Hám legyen a szolgája.”* Ilyen ennek az áldásnak ereje. Mindennek Ura és Istene tartogatott egy birtokot Shemnek jámborsága miatt. Az ő áldása kibontakozott és rászállt Ábrahámra, aki Shem utódai között található, a tizedik nemzedékben a nemzettségek rendje szerint. Azért tetszett minden dolog Atyjának és Istenének, hogy Ábrahám Istenének, és Izsák Istenének és Jákob Istenének hívják, mert Ábrahám teljesedett be és valósult meg Shem áldása. Jáfet áldása ez volt: *„Isten adjon tág teret Jáfetnek, lakjon Shém házában, és Hám legyen szolgájuk.”* Ez az áldás az idők végén virágzott ki, amikor az úr megjelent a népeknek, hogy meghívja őket – mert Isten ennyire kiterjesztette a meghívást – és *„minden földre elhat szózatuk, a föld határáig az ő beszédük.”* és *„(Jáfet) lakjon Shem házában”* azaz az atyák örökségében, a Felkent Jahósuában az elsőszülöttségi jog elfogadásával. Így tehát, amilyen sorrendben kapták az áldást, ugyanolyan sorrendben nyerték el nemzedékek múlva az áldás gyümölcsét.

22. A vízözön után Isten szövetséget kötött az egész világgal, különösképpen minden élőlényel és az emberrel. Ez így szól: többé nem pusztít el semmit vízözönrel, ami a földből előjön. Adott

egy jelet: *„Amikor felhő borítja be az eget, szivárvány jelenik meg az égen, én megemlékezem szövetségemről és többé semmit nem fogok elpusztítani vízzel a földön, sem az élőket, sem a mozgókat.”* Megváltoztatta az emberek táplálkozását is, megengedte, hogy húst egyenek. Eddig az emberek ugyanis az első teremtménytől, Ádámtól kezdve, a vízözönig, csak magokkal és fák gyümölcseivel táplálkoztak, mert nem volt szabad nekik húst enni. Noé három fia az emberi faj kezdete lett, ezért Isten megáldotta őket, hogy szaporodjanak és növekedjenek, ezt mondta: *„Növekedjete és szaporodjatok, töltsétek be a földet, és uralkodjatok rajta. Félni és rettegni fog tőletek minden állat és az ég minden madara, mert ezek lesznek táplálékotok, mint a zöld fű. Egyedül a húst nem ehetitek meg az élet vérével, az ő véréit is ontsátok ki.”* Mert az embert Isten képmására alkotta, és Isten képmása a Fiú, az ő képmására lett az ember megalkotva. A végső időkben azért jelent meg, hogy megmutassa, milyen képmás hasonló hozzá. Ezután a szövetség után az emberi faj megszokasodott, elterjedt Noé három fiától kezdve és egy ajak volt a földön, azaz egy nyelv.

23. Felkeltek tehát, útnak indultak keletről, és miután átvándoroltak a földeken, Sineár hatalma kiterjedésű földjére érkeztek, ahol egy torony építésébe fogtak. Ennek segítségével akartak az égbe emelkedni és művükkel emléket állítani az utánuk élő embereknek. Az építményt téglából és aszfaltból készítették. Merész vállalkozásuk előrehaladt, mert egyetértettek, mindnyájan együtt éltek, egy nyelvet beszéltek, s ezek akarata végrehajtására szolgáltak. Azért, hogy Isten megakadályozza művük mind nagyobb előrehaladását, megosztotta nyelvüket, azaz nem voltak képesek többé megérteni egymást, szétszóródtak, betöltötték a földet, csoportokban laktak, nyelvük szerint: ezért van a népek különbözősége és a nyelvek sokfélesége a földön. Az emberek három nemzedéke így vette birtokába a földet. Közülük az egyik átok alatt volt, a másik kettő áldás alatt. Elsőként Shem kapta az áldást. Nemzettsége keleten lakott és a kaldeusok területét foglalta el.

24. Idő múltával, azaz a vízözön után a tizedik nemzedékben élt Ábrahám. Kutatta Istent, ez illő volt hozzá és őséneke Shemnek áldása miatt kötelessége volt. Mert lelkének buzgóságától serkentve keresztülvándorolt az egész világon keresve hol van Isten, elgyengült és már lemondott a keresésről. Ekkor Isten megkönyörült rajta, mert ő egyedül kereste őt titokban. Megmutatta magát Beszéde által Ábrahámnak, úgy hogy a ragyogás által felismerte őt. Valóban, az égből beszélt vele és ezt mondta neki: *„Vonulj ki földedről, néped köréből és atyád házából és menj arra a földre, amelyet mutatok neked, az lesz lakóhelyed”.* Hitt az égi hangnak, bár már hetvenéves volt, élemedett korú és volt egy felesége, mégis kivonult vele Mezopotámiából, maga mellé véve Lótót, meghalt testvéreinek fiát. Amikor arra a földre érkezett, melyet ma Júdeának hívnak, s melyet akkor hét nép, Hám utódai laktak, Isten megjelent neki egy látomásban és azt mondta: *„Ez az a föld, melyet neked fogok adni és utánad utódaidnak örök tulajdonul”.* Ehhez még hozzátette, hogy utódai egy olyan földre fognak tévedni, mely nem lesz az övék, bántalmazni fogják őket gyötrelmekben és szolgaságban négyszáz évig, de a negyedik nemzedék vissza fog térni az Ábrahámnak megígért helyre és Isten megítéli azt a népet, mely szolgaságba vetette utódait. Azért, hogy Ábrahám megismerje számtalan utódjának dicsőségét, Isten kivezette őt az éjszakába és ezt mondta neki: *„Tekints fel az égre és nézd a csillagokat, vajon meg tudod számolni ezeket, így lesznek utódaid is.”* Isten látni akarta, hogy nem kételkedik-e lelkében, ezért próbára

tette és a szent szellem által elmondja ezt az Írásban: „*És Ábrahám hitt és ez beszámíttatott neki megigazulására.*” Amikor ezt a próbát kiállta, nem volt körülméltelve. Azért, hogy (Isten) egy jellel elismerje hitének nagyságát, neki adta a körülméltedést a hit megigazulásának pecsétjével, annak, amely körülméltetlenül volt az övé. Ezután Sára, aki terméketlen volt, Isten ígérete szerint szült neki egy fiút, Izsákot. Ő körülméltetek, aszerint, ahogy Isten megegyezett vele a szövetségben. Izsáknak született Jákob. Az áldás, melyet kezdetben Shem kapott, átszállt Ábrahámra, Ábrahámról Izsákra, Izsákról Jákobra. A szellem szétszólt rájuk örökségképpen, mert Istent Ábrahám Istenének, Izsák Istenének és Jákob Istenének hívják. Jákobnak tizenkét fia született. Róluk van elnevezve Izrael tizenkét törzse.

25. Éhség támadt az egész földön, sehol nem lehetett élelmet találni, csak egyedül Egyiptomban. Jákob is elvándorolt nemzettségével, hogy Egyiptomban lakjon. Hetvenöten voltak mindössze a kivándorlók és négyszáz év múlva, a prófécia szavai szerint hatszázhatvanezren lettek. Amikor ugyanis bántalmazták és elnyomták őket a nehéz szolgaságban, siránkoztak és könyörögtek Istenhez. Atyáik, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene kivezette őket Egyiptomból, Mózes és Áron által. Az Egyiptomiakat tíz csapással sújtotta. A tizedik csapáskor elküldte öldöklő angyalát, hogy megölje az emberek és állatok elsőszületteit, Izrael fiait azonban megmentette ettől, kinyilvánítva egy titokban a Felkent szenvedését, a bűntelen bárány feláldozása által és vérenek a héberek házaira való kenése által, hogy házuk sértetlen legyen. Ennek a titoknak a neve: Szendvedés az Üdvösségért (szabadulásért). Szétválasztotta a Vörös tengert, Izrael fiait nagy gonddal átvezette a pusztába. Az egyiptomiak, akik üldözték őket és mögöttük voltak, bementek a tengerbe és mind elvesztek. Ez volt Isten ítélete azok ellen, akik igazságtalanul gyötörték Ábrahám utódait.

26. A pusztában Mózes megkapta Istentől a törvényt, tíz parancsolatot, melyet Isten ujjá írt rá a kőtáblára – Az Istent ujjá az, ami kijön az Atyától – a szent szellemben. (Mózes) a parancsolatokat és a jogot átadta Izrael fiainak, hogy megtartsák azokat. Isten rendelkezése szerint felépítette a tanúbizonyosság sátrát, hogy láthatóak legyenek a földön azok, amik szellemiek és láthatatlanok az égben, és az egyház képei. Megcsinálta a jövendő dolgok próféta ábrázolását, ezek között a szertartás eszközeit, az oltárokat, és a frigszekerényt, ebbe helyezte el a törvény tábláit. Áront és fiait állította papoknak, ennek a nemzetségnek adta az egész papságot. Ők Lévi utódai. De ezt az egész törzsei Isten szava hívta arra, hogy végezzék a szertartást Isten templomában. A leitikus törvényben meghatározta, hogy milyen módon és hogyan vezessék a szertartások szolgálatát Isten templomában azok, akiknek az állandóan el kell végezni.

27. Amikor annak az országnak a közelébe értek, melyet Isten Ábrahámnak és utódainak ígért, Mózes kiválasztott minden törzsből egy embert. Előreküldte őket, hogy kémleljék ki az a földet, a rajta levő városokat és a városok lakóit. Isten ekkor nyilatkoztatta ki azt a nevet, mely egyedül tudja üdvözíteni azokat, akik hisznek benne. Mózes felcserélte ugyanis Hóseának, Nún fiának nevét, ő egy volt a küldöttek közül, és Jahósuának nevezte őt (4Móz.13:16). Ennek a névnek erejében küldte őt, bízva abban, hogy ép bőrrel és egészségesen visszatérnek, mert ez a név vezeti őket; valóban vissza is tértek. Mégis, miután elmentek, szemügyre vették, megvizsgálták

és visszatérve szőlőfürtöket hoztak magukkal, a tizenkettő közül az egyik a népet rettegő félelembé sodorta, azt híresztelte, hogy hatalmas és erős városok vannak ott, és a föld szülötte fiak, az óriások lakják azokat, olyanok, akik képesek megvédeni a földet. Erre az egész nép sírva fakadt, kételkedni kezdett, hitetlenkedett, hogy van-e Isten, aki erőt ad, és mindent nekik vet alá. Rosszakat mondtak a földről, mintha nem lenne jó, sem pedig méltó arra, hogy érte ekkora veszélynek tegyék ki magukat. De kettő a tizenkettőből, Jahósua a Nún fia, és Káleb Jefonna fia megszaggatták ruháikat a veszélyes események miatt és kérték a népet, hogy ne mondjanak le róla, és ne csüggedjen szívük, mert Isten mindent az ő kezükbe ad és a föld rendkívül jó. De mivel nem bíztak és megmaradtak hitetlenségükben, Isten más irányt adott útjuknak, hagyta, hadd tévelyegjenek, és megbüntette őket a pusztában. Azoknak, akiket elküldtek kikémlelni és szemügyre venni a földet negyven napig tartott, hogy elmenjenek és visszatérjenek, ezért egy évet számolva egy napért, Isten negyven évig tartotta őket a pusztában. Azok közül, akik felnőtt korban voltak és értelmük használatára eljutottak, senkit sem ítelt méltónak hitetlensége miatt arra, hogy bemenjen az országba, azon a kettőn kívül, akik az örökség mellett tanúskodtak, Jahósuát Nún fiát és Kálebet, Jefonna fiát, és mindazt, aki akkoriban kis gyermek volt, és nem tudta a jobbot és a balt (megkülönböztetni). Az egész hitetlen nép meghalt és lassanként megsemmisült a pusztában, méltán szenvedett hitetlenségéért. A gyerekek közben felnövekedtek a negyven év alatt, kiegészítették és betöltötték azoknak a számát, akik meghaltak.

28. Negyven év elteltével a nép a Jordán közelébe érkezett. Összegyülekeztek és felsorakoztak csatarendben Jerikóval szemben. Ekkor hívta össze Mózes a népet. Összefoglalta mindazt, ami történt velük, elbeszélte a nagy tetteket, melyeket Isten vitt végbe addig a napig, hogy azokat, akik a pusztában nőttek fel, előkészítse és nevelje Isten félelmére és parancsainak megtartására. Így mintegy új törvényt adott, melyet az elsőhöz csatolt. Ezt nevezik Második Törvénynek (Deuteronomium). Sok prófécia található leírva ebben urunkról, Jahósua Felkentől, a népről, a nemzetek meghívásáról, és a királyságról.

29. Ekkor Mózes befejezte pályafutását. Ezt mondta neki Isten: *„Menj fel a hegyre meghalni, mert nem te vezeted be népemet arra a földre, melyet látsz.”* Az Úr szavai szerint meghalt. Jahósua Nún fia lett az utódja. Kettéválasztotta a Jordánt, és átvezette rajta a népet arra a földre. Megsemmisítette és legyőzte a hét ott lakó népet, majd szétosztotta azt a földet örökrészként a népnek, azt a Jeruzsálemet, ahol Dávid lett a király és fia, Salamon, aki felépítette a Templomot Isten nevének, a sátor hasonlatosságára, melyet Mózes készített az égi és szellemi mindtájára.

30. Ez az, ahová Isten elküldte a prófétákat a szent szellem által. Itt tanácsokat adtak a népnek és visszatérítették őket atyáik Mindenható Istenéhez, és a mi urunk Jahósua a Felkent, Isten Fia megjelenésének előhírnökeivé lettek. Ők már tudták, hogy Dávid utódából fog sarjadni teste, ugyanis test szerint, egy hosszú leszármazási ágon keresztül Dávid fia lesz. Ő Ábrahám fia volt – de szellem szerint, Isten Fia, már azelőtt létezett az Atyánál, aki a világ megalkotása előtt szülte. Az egész világnak az idők végén, mint ember jelent meg, Isten Beszéde összefoglalt magában mindent, ami az égen és a földön van.

31. Egyesítette az embert Istennel és létrehozta az Isten és az ember közösségét. Más módon nem tudunk volna részesedni a romolhatatlanságból, ha ő nem jött volna el hozzánk. Mert, ha a romolhatatlanság láthatatlan és elrejtett maradt volna, nem lett volna hasznos nekünk. Így azonban látható lett, hogy minden tekintetben elnyerjük a részesedést a romolhatatlanságból. És mert az első teremtményben, Ádámban, mindnyájunkat lebilincselte a halál az engedetlenség tette miatt, illő volt, hogy a halál bilincseit annak engedelmissége törtje össze, aki értünk emberré lett. A halál a testen uralkodott, illő volt tehát, hogy a test által legyen eltörölve és az ember felszabaduljon az elnyomásból. A Beszéd azért lett testté, hogy a test által törölje el a bűnt – mert a bűn a test által uralkodott és nyerte el az uralom jogát –, és hogy a bűn többé ne legyen megtalálható bennünk. Ezért a mi urunk ugyanazt a testet vette fel mint ami az első teremtményben volt, azért, hogy harcra keljen az atyákért és legyőzze Ádámban azt, aki Ádámban sújtott minket.

32. Honnan van tehát az első teremtés természete? Isten akaratából, bölcsességéből és a szűz földről, „mert Isten nem hullatott esőt – mondja az Írás –, mielőtt az embert megalkotta és még nem volt ember, aki megművelje a földet. Ez az a föld, melyről Isten vette a port, amikor még szűz volt, és megalkotta az embert, az emberi nem kezdetét. Összefoglalta magában ezt az embert az úr, amikor testét ugyanabból a rendből vette, azaz, egy szűztől született Isten akarata és bölcsessége által, azért, hogy ebben is hasonlóságot mutasson Ádámmal, és megtörténjen az, amit kezdetben írtak: „az ember Isten képmására és hasonlatosságára lett.”

33. És amint egy szűz engedetlensége által az ember elbukott, elesett és meghalt, ugyanúgy a szűz által, aki engedelmeskedett Isten szavának életre kelt az ember, az élet által elnyerte az életet. Mert az úr az elveszett bárányt jött keresni, és az ember volt elveszve. És mert nem más megformált testet vett fel, hanem ugyanazt, mint ami Ádám fajtájáé volt, megőrizte a hasonlatosságot ezzel a megformált testtel. Illő volt ugyanis, hogy Ádám összefoglalva benne legyen a Felkentben, - azért, hogy azt, aki halandó volt, azt eltörölje és elnyelje a halhatatlan, és hogy Éva összefoglalva benne legyen Mirjában – azért, hogy szűz legyen a szűz védője, és a szűz engedetlenségét lerombolja és eltörölje a szűz engedelmissége. A törvényszegés, amely a fa által történt, eltöröltetett a fán az engedelmisség által, az Emberfia felszögeztetett a fára, eltörölte a rossz tudását, és elhozta és megszerezte a jó tudását. Az Isten iránti engedetlenség a rossz, a jó pedig az engedelmisség Istennek.

34. A Beszéd Ézsaiás próféta által előre hírül adta a jövőt – mert azért próféták, hogy a jövőt hírül adják. A Beszéd, mondtam, nyilatkozik általa: „Nem szegülök ellen és nem beszélek vissza, hátamat odatartom a veréseknek és arcomat az ütéseknek, ábrázatomat nem fordítom el a gyalázattól és köpködéstől.” Halálig menő engedelmisségével a fán függve eltörölte a fán elkövetett engedetlenséget. Ő maga a Mindenható Isten Szava, aki láthatatlan jelenlétében eltölt mindent ebben az egész világban és körülfogja hosszúságát és szélességét, magasságát és mélységét, mert Isten Szava által rendez el és kormányoz mindent, Isten Fia bennünk van keresztre feszítve, mert a kereszt alakját rányomta a világra – hisz amikor láthatóvá lett, ki kellett nyilatkoztatnia ennek a világnak részesedését keresztrefeszítésében, azért, hogy látható formája által megmutassa, miként munkálkodik a láthatón, és megtudjuk, hogy ő az, aki megvilágítja a magasságot, ő az,

aki az égben van, aki magába foglalja a mélységet, ő az, aki a föld alatti térségekben van, aki kiterjeszti a hosszúságot Keletről Nyugatra és ő az, aki kormányozza mint uralkodó az északi tájat és a dél szélességét, és ő az, aki mindenhol az Atya megismerésére összehívja azokat, akik szétszóródtak.

35. Beteljesítette az Ábrahámnak adott ígéretet is, Isten megígérte ugyanis neki, hogy utódait olyanná teszi, mint az ég csillagait. Ezt az által teljesítette a Felkent, hogy a szűztől született, aki Ábrahámtól származott, és azokat, akik hisznek benne, mint világítókat állította fel a világban és a nemzetek megigazultak Ábrahámmal együtt a hit által. *„Mert Ábrahám hitt Istennek és ez beszámított neki megigazulására.”* Ugyanúgy mi is, ha hiszünk Istennek, megigazultunk, mert *„az igaz hitből él”*. Tehát nem a törvény által van az ígéret Ábrahámnak, hanem a hit által, mert Ábrahám a hit által igazult meg, és a törvény nem eredményez megigazulást. Ugyanígy mi sem a törvény által igazulunk meg, hanem a hit által, ami mellett tanúskodnak a törvény és a próféták, és amit Isten Beszéde nyújt nekünk.

36. És ő beteljesítette a Dávidnak adott ígéretet is, mert Isten megígérte, hogy ölének gyümölcsöt támaszt, egy örök királyságot, és az ő királyságának nem lesz vége. Ez a király a Felkent, az Isten Fia, aki ember fiává lett, azaz attól a szűztől származott, mint gyümölcs, aki Dávidtól származott. Ezért szólt az ígéret az ő gyümölcse, ami annyit jelent: erre a születésre csak az anyai fogadás a jellemző, és nem az ágyék magjából és nem a lágyék magzatából jön létre, ami a férfiúi nemzés tulajdonsága. Ezt azért adta hírül, hogy kifejezésre juttassa a Dávidtól származó szűz öle termésének különlegességét és sajátosságát, mert *„ő uralkodik Dávid házában örökre és uralmának nem lesz vége.”*

37. Ilyenképpen dicsőségesen kiharcolta üdvösségünket, beteljesítette egészen az Atyától adott ígéreteket, és véget vetett az ősi engedetlenségnek. Isten Fia Dávid fiává, és Ábrahám fiává lett, mert úgy irányította a jövődöléseket, hogy benne teljesedjenek be, és összefoglalta azokat magában, azért, hogy nekünk megszerezze az életet. Isten Beszéde testté lett az üdvrendnek megfelelően, mely kiterjedt a szűzre is, hogy megsemmisítse a halált és életet adjon az embernek, mert mi a bűn bilincseiben voltunk és bűn állapota általi születésre voltunk rendelve és a halállal együtt éltünk.

38. De Isten, az Atya, telve volt irgalommal, s ezért elküldte csodálatos alkotó Szavát. Amikor eljött minket megszabadítani ugyanazon a helyen és ugyanazon a térségben volt, mint mi, ott ahol mi voltunk, amikor elveszítettük az életet és börtönünk bilincseit feloldotta. Világossága megjelent és szétszórt a börtön sötétségét és megszentelte születésünket, megsemmisítette a halált, és széttörte ugyanazon a helyen, ahol mi megbilincselve voltunk. Megmutatta feltámadását, a halottak elsősülte lett, és felemelte magához a földre esett embert, felemelte a magasba, az ég felső részébe, az Atya dicsőségének jobbára, mint ahogy Isten megígérte ezt a próféta által, ezt mondta: *„Újra felemelem Dávid sátrát, amely leomlott a földre.”* Azaz a testet, amely Dávidtól származik, és éppen ez az, amit a mi urunk Jahósua a Felkent valóban beteljesített. Dicsőségesen munkálkodott szabadításunkon azért, hogy minket valóban felemelve megmentsen az Atyának. Tehát ha valaki nem fogadja el születését a szűztől, az hogyan fogadja

el feltámadását a halálból? Mert az nem lett volna csodálatos, sem meglepő, sem váratlan, ha egy olyan valaki támad föl, aki nem született, mert ott nem beszélhetünk feltámadásról, ahol nincs születés, mert aki nem született az nem is hal meg, aki nem veti alá magát a születésnek, az nem veti alá magát a halálnak sem, mert aki nem veszi magára az ember kezdetét, hogyan kaphatja meg annak végét?

39. Ha tehát nem születet, nem is halt meg, és ha nem halt meg, nem támadt fel a halálból, és ha nem támadt fel a halálból, nem győzte le a halált, nem semmisítette meg birodalmát; és ha a halált nem győzte le, hogyan emelkedjünk fel az élethez, mi, akik kezdettől fogva a halál uralmának vagyunk kiszolgáltatva? Akik tehát elragadják az üdvösségüket az emberektől és nem hiszik, hogy Isten feltámaszthatja őket a halálból, azok azok, akik megvetik a mi urunk születését is. Isten Beszéde testté lett, ezt értünk vállalta, azért, hogy megmutassa a test feltámadását és minden fölötti elsőbbségét az égben. Mint az Atya gondolatának elsőszülötte, tökéletes Beszéd, ő irányít mindent magában és ő adott törvényeket a földre. Mint a szűz elsőszülötte, igaz, szent ember, jámbor, jó, Igennek tetsző, mindenben tökéletes, kiszabadít a Seolból mindenkit, aki követi őt: mert ő maga volt a halál elsőszülötte, a Fejedelem és az élet szerzője Istennek.

40. Ha tehát Isten Szava – „mindenben övé az elsőség” – igaz ember, „csodálatos tanácsadó és erős Isten”, az embert újra közösségre hívja Istennel, azért, hogy a vele való közösség által elnyerjük a részesedést a romolhatatlanságból. Ővele tehát, aki hírül adta a törvényt Mózes által, a fenséges és mindenható Isten prófétái által, aki minden létező Atyjának a Fia, aki által minden van, aki Mózesrel beszélt és lejött Júdeába, Istentől született a szent szellem által és született a szűz Mirjámtól, ő Dávidtól és Ábrahámtól származik. Jahósua Isten Felkentje éppen úgy lépett fel, hogy ő az, akit a próféciák előre hirdettek.

41. Előfutára bemerítő Jóhanán (János) előkészítette és alkalmassá tette előre a népet az élet Beszédének a befogadására, hogy felismerjék: az lesz a Felkent, akin nyugodni fog Isten szelleme, egyesülve testével. Tanítványait, minden jótettének, tanításának, szenvedésének, feltámadásának, a feltámadás után test szerint való mennybemenetelének tanúiként az apostolokat küldte a szent szellem hatalmával az egész földre, hogy megvalósítsák a népek meghívását. Az élet útját mutatták meg az embereknek, hogy a bálványoktól, a fajtalanságtól és a kapzsiságtól elforduljanak és megtisztítsák lelküket és szívüket a víz és a szent szellem bemerítése által. Azt a szent szellemet, melyet az úrtól kaptak, ajándékozták és szétosztották a hívőknek, így szervezték és alapították meg a Gyülekezetet. Hitben, szeretetben és reményben megbízhatóan adták át a népeknek a meghívást – amit előre hirdettek a próféták –, amely nekik szólt Isten irgalmasszivűsége szerint, felhasználva szolgálatukat teljesen nyilvánosságra hozták és befogadhatóvá tették azt, amit az atyák kaptak az ígéretekben, hogy akik így hisznek és szeretik az Urat, és szentségben élnek, igazságban és türelemben, azoknak a minden létező Istene megadja a halálból való föltámadás által az örök életet, általa, aki meghalt és feltámadt, azaz Jahósua a Felkent által. Neki adta át a királyságot minden létező fölött, a kormányzást élőkön és holtakon, és az ítéletet. Az igazság szava által (az apostolok) buzdították őket, hogy testüket őrizték meg szenny nélkül a feltámadásra, és lelküket védjék meg a romlástól.

42. Mert úgy kell a hívőnek (élni), hogy állandóan bennünk legyen a Szent Szellem, amit a bemerítésben kaptak általa, és akik kapták, megőrizték azt az életükben, igazsággal, szentséggel, igazságossággal és türelemmel, mert a hívők feltámadása a Szent Szellem műve is. A test ismét visszakapja a lelket és vele a Szent Szellem ereje által feltámad és az bevezeti az Isten királyságába. Íme Jáfet áldásának gyümölcse a népek meghívásában nyilvánult ki az Gyülekezet által. Isten ígérete szerint Shem házában maradnak türelmesen várva. Mindent, ami történt, Isten szelleme előre ismertté tett a próféták által, azért, hogy azok, akik Istennek megadják az imádást igazságban, a szilárd hit állapotában legyenek, mert mindaz, ami természetünknek lehetetlen volt, és ami ezért az emberben hitetlenséget támasztott, azt Isten a próféták által előre ismertté tette, hosszú időre előre, és végül ő teljesítette be azokat egészen úgy, ahogy megmondta előre, hogy megismerjük, ő az az Isten, aki szabadításunk történetét előre hírül adta.

43. Istennek mindenben hinni kell, mert Isten igaz mindenben. Ezért azt is, hogy a Fiú az Istentől lett és nem csak akkor mielőtt a világon megjelent, hanem már mielőtt a világ lett. Ez az, amit az első próféta Mózes mond el héberül: „*Bere'sit bara' 'elohim ben va' ahar' et hassamajum ve' et ha' arec*”, ez lefordítva azt jelenti: „*Isten kezdetben egy fiút teremtett, azután az eget és földet*”. Erről tanúskodik még Jeremiás próféta, így fejezi ki magát: „*A hajnalcsillag előtt születtek téged, és a Nap előtt van neved.*” Azaz a világ megalkotása előtt, mert a csillagok ugyanakkor lettek, mint amikor a világ. Ő mondja még ezt is: „*Boldog az, aki volt, mielőtt ember lett.*” Mert Isten számára a világ megalkotása előtt a Fiú volt a kezdet, de számunkra ő most van, amikor megjelent. Ezelőtt nem volt a számunkra, mert nem ismertük őt. Ezért mondja el János, a tanítványa, hogy ő az Isten Fia, aki a világ teremtése előtt az Atyánál volt, és ő az, aki által minden lett. János így fejezi ki magát: „*Kezdetben volt a Beszéd, és a Beszéd Istennél volt, és Isten volt a Beszéd, ő volt kezdetben Istennél, minden általa lett, nélküle semmi sem lett.*” Ezzel biztosan megmutatta, hogy ő, aki kezdetben, mint Beszéd az Atyánál volt, s aki által minden lett, az Atya Fia.

44. Mózes még ez is mondja: Isten Fia Ábrahámhoz közeledett, hogy beszéljen vele: „*És Isten megjelent neki délben a mambrei tölgynél, amikor felemelte szemét látta, hogy íme három ember áll előtte, leborult a földre és ezt mondta: „Uram, ha kegyelmet találtam előtted...”, és ezután az Úrral beszélt és az Úr vele. A három közül kettő angyal volt, de a harmadik az Isten Fia volt, pontosan az, akivel Ábrahám beszélt. Közbejárt a szodomaiakért, hogy ne pusztuljanak el, ha van közöttük tíz igaz. Amíg beszéltek, a két angyal lement Szodomába és Lót befogadta őket. Az Írás erről ezt mondja: „És az Úr Szodomára és Gomorrára ként és tüzet hullatott a magas ég Urától*”. Ezen a Fiút kell érteni, aki Ábrahámval beszélt. Ő volt az Úr, aki hatalmat kapott a szodomaiak megbüntetésére a magas ég Urától, az Atyától, aki mindenben uralkodik. Ábrahám tehát próféta volt, mert látta azt, ami a jövőben fog történni, hogy Isten Fia emberi alakban beszél az emberrel, vele fogyasztja eledelét, és utána ítéletet tart, mint ahogy hatalmat kapott a szodomaiak megbüntetésére az Atyától, aki mindenben uralkodik.

45. Jákob pedig, amikor Mezopotámiába vándorolt, látta őt álmában, amint fent a létrán állt, azaz a fán, amely úgy volt felállítva, hogy a földről az égig ért, mert ezáltal a fa által emelkednek az égbe azok, akik hisznek benne. Az ő szenvedése, a mi felemelkedésünk. Mindenféle látomás azt

mutatja, hogy Isten Fia az emberrel beszélt és közöttük van. Mert természetesen nem ő a minden létezők Atyja, aki láthatatlan a világnak, aki mindent teremtett, aki joggal mondja: *„Az ég a trónom és a föld lábam zsámolya, hogyan akartok házat építeni nekem, és hogyan lesz az nyugalmam helye?”*, és nem ő, aki a földet tartja markával és az eget kifeszíti. Ő biztosan nem az, aki ilyen szűk helyen időzött és Ábrahámmal beszélt, hanem valójában az Isten Beszéde, aki mindig az emberiséggel volt, és ismertté tette a jövő dolgokat, és az embereket Istenről tanította.

46. Ő az, aki a csipkebokorban Mózesrel beszélt és ezt mondta: *„Látván láttam Egyiptomban levő népem szenvedéseit és leszálltam, hogy kiszabadítsam őket”*. Ő az, aki felkelt és leszállt a sanyargatottak kiszabadítására, és kiragadott minket az egyiptomiak hatalmából, azaz a bálványimádásból és az istentelenségéből, és kimentett a Vörös tengerből, azaz a pogányok halált hozó zűrzavarából, és megszabadított minket az istenkáromlók keserű csábításából. Mert ez annak volt a mása, ami most ránk vonatkozik. Isten Beszéde megmutatta akkor előre a jövő dolgok előképét, azt ami most már igazság, hogy kiragad bennünket a pogányok kegyetlen szolgaságából. A pusztában bőséges vízárdatot fakasztott a sziklából, és a szikla ő volt. Tizenkét forrást nyitott meg, azaz a tizenkét apostol tanítását. Hagyta, hogy a hitetlenek meghaljanak és kipusztuljanak a pusztában, de azokat, akik hittek benne és gyermekként viselkedtek a rosszal szemben, azokat bevezette az atyák örökségébe. Ezt az örökséget nem Mózes, hanem Jahósua osztotta szét osztályrészül. Ő, aki megszabadított minket Amelektől kezeinek kiterjesztése által, ő, aki vezet bennünket és az Atya birodalmába emel.

47. Tehát Úr az Atya és úr a Fiú, és Isten (azaz Hatalmasság) az Atya és Isten (hatalmasság) a Fiú, mert aki Istentől született, az Isten. Ekképpen természetének lényege és hatalma szerint egyetlen Istennek (Hatalomnak) mutatkozik, de ugyanakkor, mint megváltásunk gazdagságának igazgatója, atya és fiú is. Mert a minden létező Atyja láthatatlan és minden teremtmény számára megközelíthetetlen, s ezért azoknak, akik az Istenhez akarnak közeledni, a Fiún keresztül szükséges kapcsolódniuk Atyához. Világosabban és még érthetőbben, nyilvánvalóbban Dávid így fejezi ki magát az Atyáról és Fiúról: *„Trónod Isten mindörökkön örökké, szeretted az igazságot és gyűlölted az igazságtalanságot, ezért bőségesebben kent fel téged Isten az öröm olajával, mint társaidat.”* Valóban a Fiú, mivelhogy Isten (hatalmasság), az Atyától, azaz Istentől megkapta az örök királyság trónját, és a felkenetés olaját bőségesebben, mint társai. A *„felkenetés olaja”* a szellem, amin keresztül ő a Felkent (Krisztus), és a *„társai”* a próféták, az igazak, az apostolok, és mindaz, aki megkapta a részesedést királyságában, azaz tanítványai.

48. Dávid ezt mondja még: *„Mondja JHVH az én uramnak, ülj az én jobbomra, míg ellenségeidet lábad zsámolyává teszem. Hatalmad jogarát kinyújtja JHVH Sionról: uralkodjál ellenségeid közepedre. Veled az uralom erőd napján a szentek világosságában, a méhből a hajnal előtt szültelek téged. Megesküdött JHVH és nem bánja meg: pap vagy te mindörökké Melkizedek mindtájára. JHVH a te jobbodon haragja napján összezúzza a királyokat. Ítélni fog a nemzeteken, teljessé teszi a pusztítást, szétzúzza sokak fejét a földön, a patakából fog inni az úton, ezért emeli fel a fejét.”* Ezekkel a szavakkal ő hírül adta, hogy (Krisztus) nagyén régen jött létre, uralkodik a nemzeteken, és megítél minden embert, és a királyokat, akik most gyűlölik őt és üldözik nevét, mert ezek az ellenségei. Azáltal, hogy Isten örökre papjának nevezte őt, kinyilvánította halhatatlanságát. Azért mondja ezt: *„a patakából fog*

inni az úton: azért emeli föl fejét”, hogy hírül adja embersége, megalázottsága és ismeretlensége után dicsőségbe emelkedését.

49. Ézsaiás próféta pedig ezt mondja: *„Így szól JHVH, az Isten felkentemhez, az úrhoz, akinek megragadtam a jobbját, hogy a pogányok engedelmeskedjenek őelőtte.”* Azt lehet kérdezni, hogy mondható Isten Fia Krisztusnak és a pogányok királyának, azaz minden emberének. Dávid is így szól arról, hogy mindkettőnek hivataik, azaz Isten Fiának, és mindenek királyának, a következőképpen: *„JHVH mondta nekem, Fiam vagy te, ma szültelek téged, kérd tőlem és neked adom a pogányokat örökségül és birtokul a föld határait.”* És ez nem Dávidnak szól, mert neki sem a pogányok fölött, sem a világ fölött nem volt hatalma, csak egyedül a júdabeliek fölött. Világos tehát, hogy az ígélet, amely a föld határa fölött felkent uralkodónak szól, az Isten Fiáé, akit Dávid is urának vallott meg, amikor ezt mondta: *„Mondja JHVH az én uramnak, ülj az én jobbmra...”,* ahogy ezt az előbb elmondtuk. Azt mondja, hogy az Atya a Fiúval beszélt, ahogy egy kicsit korábban Ézsaiásnál bemutatottuk, ezt ő így mondja: *„Így szól az Isten felkentemhez az úrhoz, hogy a pogányok engedelmeskedjenek előtte.”* Mert ugyanúgy szól az ígélet a két prófétánál: ő király lesz, következésképpen egynek és ugyanannak szóltak Isten beszédei, akarom mondani Krisztusnak, Isten Fiának. Hiszen Dávid ezt mondja: *„JHVH mondta nekem”* ezért azt kell állítani, hogy ez nem Dávidnak és nem a próféták közül valamelyiknek szólt, aki magáról beszélt, mert nem ember az, aki a próféciaát mondja, hanem Isten szelleme, aki a jelen személyhez hasonló alakot és formát vesz magára, és a prófétákban beszél, olykor a Felkent nevében, olykor az Atya nevében.

50. Tehát megfelelően mondja Krisztus Dávid által, hogy ő az Atyával beszél és a próféták által megfelelően mond el más dolgokat magáról, többek között Ézsaiás által is ily módon: *„És most ezt mondja JHVH, aki formált engem, hogy anyám méhétől fogva szolgája legyek, hogy összegyűjtsem Jákobot és köréje gyűjtsem Izraelt, és meg fogok dicsőülni JHVH előtt és Istenem lesz az erőm. És ő ezt mondta nekem: „Nagy dolog az, hogy téged szolgálómnak nevezlek, hogy megerősítsd és megszilárdítsd Jákob törzseit és visszavezesd Izrael szétszóródott törzseit, a pogányok világosságává tettelek, hogy szabadulásuk légy a föld végső határáig.”*

51. Azt, hogy már korábban Isten Fia volt, elsősorban abból következik, hogy az Atya beszélt vele és abból, hogy születése előtt láthatóvá tette az embereknek, és azután abból, hogy idő múltán születés által emberré kellett lennie az emberek között, és, hogy Isten formálta a méhből – azaz a szellem által született – és, hogy minden ember Ura és azoknak a megváltója, akik hisznek benne, júdaiaknak és a többieknek. Izrael a neve a júdaiak népének a héber nyelvben, Jákob atyától, akit először neveztek Izraelnek, és a pogányokat nevezi a többi embernek. A Fiú önmagát mondta az Atya szolgájának, az Atya iránti engedelmissége miatt, minden fiú ugyanis atyjának szolgája az embereknél is.

52. Tehát az, hogy Krisztus az Isten Fia az egész világ előtt létezett, az Atyával és az Atyánál, ugyanakkor közel volt az emberekhez, kapcsolatban volt velük, társuk volt és mindennek a királya volt – mert az Atya neki vet alá mindent – és megváltója azoknak, akik hisznek benne, ezt az Írás hírül adja. Mivel nem lehetséges, hogy az Írás minden szövegét rendre felsoroljuk,

ezért ha hiszel Krisztusnak s kéred Istentől a bölcsességet és az értelmet, hogy felfogd azt, amit a próféták elmondtak, ezek által a többi is felfogható, mert azok is ugyanazt mondják el.

53. Azt, hogy Krisztus, aki az Atyánál volt, mert az Isten Beszéde, megtestesült, emberré lett, vállalta születését, a szűztől született és az emberek között élt és a minden létező Atyja is működött megtestesülésén, ezt Ézsaiás így mondja el: *„Ezért JHVH maga ad jelet, íme, szűz fogan és fiút szül és Emmánuelnek fogják hívni. Vajat és mézet eszik majd mielőtt vagy megkülönbözteti a rosszat, a jót választja, mert mielőtt ez a gyermek a jót vagy rosszat megismerné, visszautasítja a rosszat és a jót választja.”* Ezért hírül adta, hogy szűztől fog születni, s valóban ember lesz, ezt azzal jelezte, hogy eszik, és mert gyermeknek mondja, még azzal is, hogy nevet adott neki, mert mindez az újszülöttnél (szokás). Két neve van a héber nyelvben: Messiás, azaz Krisztus (Felkent) és Jahósua, azaz Megváltó. Ez a két név a földön véghezvitt tetteiből eredő név. Azért kapta a Krisztus nevet, mert az Atya felkent és felékesített általa mindent emberként való eljövetele szerint, mert felkente őt Isten szelleme, ami az Atyaé is, ahogy Ézsaiás által ő mondja el magáról: *„JHVH szelleme rajtam, azért kent fel, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek.”* És azért kapta a megváltó nevet, mert ő a megváltás oka mindazoknak, akik akkoriban idejében megszabadultak általa különféle bajokból, és a haláltól, és mert mindazoknak, akik ezután hisznek majd benne, az elérkező és örök szabadulás adományozója.

54. Ezért (hívják) tehát Megváltónak. Az Emmánuelnek pedig ez a fordítása: Isten velünk, vagy a kívánságot fejezi ki a próféta, ez hasonló ahhoz: Isten legyen velünk! Eszerint az értelem szerint a jó hír értelmezése és kinyilvánítása, mert *„Íme – mondja – a szűz foganni fog és egy fiút szül, őt, aki Isten, hogy velünk legyen, ugyanakkor egészen elcsodálkozik a dolgon, hírül adja a jövő eseményt, hogy Isten velünk lesz. Születéséről is ugyanaz a próféta beszél egy másik helyen: „Mielőtt a szülő vajúdik és mielőtt a szülési fájdalom kiszabadul és megszabadul a rossztól.”* Ezzel ismertté tette a szűz születésének váratlan és nem remélt eseményét. Ugyanaz a próféta ezt mondja még: *„Fiú született nekünk és fiúgyermek adatott nekünk, és az ő neve: Csodálatos tanácsadó, erős Isten.”*

55. Az Atya csodálatos tanácsadójának hívják, ez arra utal, hogy az Atya vele alkotott mindent, ahogy Mózes első könyvében áll, amelynek Genezis a címe: *„És Isten szólt: Alkossunk embert képünk szerint és hasonlatosságunk szerint.”* Valóban, nyilvánvaló, hogy az Atya a Fiúhoz szól, az Atya csodálatos tanácsadójához... Nekünk is ő a tanácsadónk, tanácsot ad nekünk – mint Isten, kényszerítés nélkül beszél, jóllehet erős Istenként -, azt tanácsolja, mondjunk le a tudatlanságról és nyerjük el a tudást, forduljunk el a tévedéstől és menjünk az igazság felé, vessük el a múlandót és legyen miénk a romolhatatlanság.

56. Ézsaiás mondja ismét: *„És kívánni fogják, hogy tűz eméssze el őket, mert gyermek született nekünk és fiú adatott nekünk, az ő vállán lesz a hatalom, és így szólítják nevét, a nagy tanács angyala, mert békét hozok majd a fejedelmekre, békét és üdvösséget nekik, nagy az ő hatalma és békéjének nincs határa, Dávid trónján és királyságán, hogy kormányozza és megtartsa a királyságot igazságban és jogban mostantól fogva és mindörökké”* – ezen szavak által egyszerre hírül adja Isten Fiának születését és azt, hogy örök király lesz. De *„kívánni fogják”*, hogy tűz eméssze el őket – ez azoknak szól, akik nem

hisznek benne, és akik ellene tesznek mindent, amit tesznek, mert joggal fogják mondani *„mennyivel jobb lett volna, ha tűz égetett volna el bennünket Fia születése előtt, minthogy nem hittünk a születésében.”* Mert azoknak, akik meghaltak mielőtt Krisztus megjelent, van reményük, hogy egyszer feltámadnak az ítéleten az üdvösség elnyerésére, mindazoknak, akik félték Istent, igazságban haltak meg és Isten Szellemét magukba fogadták, mint a pátriárkák, a próféták és az igazak. De azoknak, akik Krisztus megjelenése után nem hittek benne, könyörtelen a bosszú az ítéleten. Az pedig, hogy *„az ő vállain lesz a hatalom”*, a kereszt jelképes megjelölése, amelyre háttal volt rászegezve, mert a kereszt gyalázat volt számára, és most is az neki és őmiatta nekünk is, ugyanezt a keresztet mondja (a próféta) hatalmának, ez királyságának jele. És azt mondja, ő az Atya nagy tanácsának angyala, akit hírül adott nekünk.

57. Az, hogy Isten Fiának születnie kell, és hogy miként, az az elmondottakból világosan kitűnik, ahogy azt a próféták nagyon régen kifejtették. Azután pedig az, hogy milyen földön és milyen embereknél kellett születnie, és megmutatkoznia, az is előre kinyilvánított. Ezt ilyen szavakkal mondja el Mózes a Genezisben: *„Nem fog hiányozni a vezér Júdából, sem a fejedelem az ő sorából, amíg el nem jön az, aki megmarad, és ő a pogányok reménysége. Meg fogja mosni borban ruháját és a szőlő vérében köntösét.”* Júda pedig Jákob fia, és zsidók (júdaiak) őse, róla kapták nevüket. És nem hiányzott a vezért közülük, sem a fejedelem Krisztus eljöveteleig, de eljövetele óta tegzeik nyilai elragadtattak, a zsidók földje a rómaiak fennhatósága alá került és nincs többé vezérük, sem saját királyuk, mert elérkezett az, akinek királysága megmarad az égben, és aki megmosta ruháját a borban és a szőlő vérében köntösét. Ruhája ugyanúgy, mint köntöse, azok, akik hisznek benne, akiket megtisztított, megváltva minket vére által és az ő vérével mondja a szőlő vérének. Ugyanis nem ember csinálja a szőlő vérével, hanem Isten teszi és alakítja jókedvűvé azokat, akik isszák, ugyanis testét nem ember teszi, hanem Isten teszi azt. Ugyanaz az úr, aki a szűz jelét adta, azaz, hogy a szűz Emmánuel szül, aki örvendezővé teszi azokat, akik isszák őt, azaz azokat, akik befogadják a Szellemet, az örök örömet. Ezért rá vártak a pogányok, s azok, akik reméltek benne, mert várjuk, hogy helyreállítja királyságát.

58. És ismét Mózes mondja: *„Csillag kel fel Jákobtól és fejedelem támad Izraelből.”* Nagyon világosan adja hírül ez megtestesülésének tervét, melyet a júdaiaknál valósít meg, Jákobtól származik és Júda törzséből, aki itt született. Az égből szállt le és alávetette magát az [Isteni] terv adományozásának. Valóban *„csillag jelent meg az égen”*, és őt nevezik fejedelemnek és királynak, mert mindazoknak királya, akiket megmentett. Másrészt ez a csillag megjelent születésekor a mágusoknak, akik Keleten laktak, általa Krisztus születését megtudták, és eljöttek Júdeába a csillagtól vezetve, a csillag egészen odáig jött, ahol Krisztus született és bementek a házba, amelyben a gyermek bepólyálva feküdt, az megállt a fejük felett, hogy mutassa a mágusoknak Isten Fiát, Krisztust.

59. Továbbá ezt mondja róla Ézsaiás: *„Egy vessző kél Jesse gyökeréből és virág hajt ki gyökeréből. Rá fogom helyezni Isten szellemét, a bölcsesség és értelem szellemét, a tanács és erősség szellemét, a tudás és jámborság szellemét, és betölti Isten félelmének szelleme. Nem ítélt látszat szerint, sem szóbeszéd szerint nem fog vádolni, hanem az alacsonysorsúnak fog ítélni az ítéletkor, és a föld alacsonysorsúin meg fog könyörölni. Szája szavával megveri a földet, és ajka leheletével elpusztítja az Istentelent. Igazságossággal*

lesz árnyéka bevonva és csípője igazsággal körülövezve. A farkas a báránnyal fog legelni, és a párduc a gidával és a borjú az oroszlánnal együtt fog legelni. A kis gyermek a vipera barlangjába és a kígyó fészekébe dugja a kezét és azok nem fognak kárt tenni benne. És azon a napon vessző kél Jesszéből, és ő az, aki felkel uralkodni a pogányokon, rá vártak a pogányok és felkelése nagyszerű lesz.” Ezekkel a szavakkal arról akart beszélni, aki Dávidtól és Ábrahámától szárazik. Valóban, Jessze Ábrahám utódja volt és Dávid atyja, a szűz is utódja volt, aki foganta Krisztust, ő volt a vessző. És ezért Mózes bottal mutatta meg erejét a Fáraónak, más embereknél is a bot a hatalom jele. És testét nevezi a virágnak, mert a Szellemtől volt az, hogy kihajtott, amint az előbb mondtuk.

60. Ezekkel a szavakkal: „Nem ítélek látszat szerint, sem szóbeszéd szerint nem fog vádolni, hanem az alacsonyorsorsúnak fog ítélni az ítéletkor, és a föld alacsonyorsúin meg fog könyörölni.” biztosabban megmutatja isteni voltát, mert részrehajlás nélkül ítélni, személyválogatás nélkül és a jelen levő személy tisztelete nélkül, elfogadva a szegény érdemét és egyenlőségét, ez leginkább Isten leghatalmasabb és égi igazságosságának felel meg, mert Istent nem befolyásolja senki, és senkit nem szán meg, csak az igazat. És az irgalmasság különösen Istenre jellemző, rá, aki irgalmassága által tud megváltani. És „megveri a földet szavával és elpusztítja az istenteleneket pusztán a szava által”, ezt Isten (teszi), aki mindent szava által tesz. Másrészt, amikor ezt mondja: „És igazságossággal lesz árnyéka bevonva és csípője igazsággal.” hírül adja emberi formáját és valóban rendkívül igazságosságát.

61. A vének (presbiterek) mondják, hogy Krisztus eljövetelkor, amikor minden fölött uralkodni fog, valóban megvalósul az egyetértés, az összhang és a különböző állatfajok békéje, olyanoké, amelyek természetük szerint ellentétesek egymással. Mert már jelképes módon hírül adta (AH V.), hogy különböző fajú emberek, de hasonló erkölcsűek összegyülekeznek egyetértésben és békében Krisztus neve által, mert az igazak együtt (élnek), akik borjakhoz hasonlítottak, bárányokhoz, kosokhoz és a kis gyermekekhez, nem szenvednek el rosszat mások részéről, azoktól, akik az előző korban, kapzsiságuk miatt, vadállatok erkölcsére voltak példák, mint férfiak mind pedig nők, úgyhogy némelyek közülük farkasokhoz, oroszlánokhoz hasonlítottak, a gyengéket kirabolták és háborúskodtak a hozzájuk hasonlókkal, és a nők hasonlítottak a leopárdokhoz és a viperákhoz, amelyek halált hozó méreggel még szeretteiket is képesek megölni, vagy vágyuk cselekedete alatt ... (az utolsók) , egyesültek ebben az egyetlen névben, elnyerték az igazak erkölceit Isten kegyelme által, felcserélték vad és féktelen természetüket. Ez be is következett, mert azok, akik azelőtt kegyetlenek voltak, olyannyira, hogy semmilyen istentelen tettől nem hátráltak meg, amikor Krisztusra ráépültek és hittek benne, mindnyájan húek lettek és megváltoztak olyannyira, hogy az igazság túláradását nem hagyják el. Ily nagy a változás, amit Krisztusba, az Isten Fiába vetett hit művel azokban, akik hisznek benne. És azt mondja: „Fel fog kelni, hogy uralkodjon a pogányokon”, meghal, feltámad és elismerik és hiszik, hogy az Isten Fia a király. Ezért mondja ezt: „És felkelése nagyszerű lesz” azaz dicsőséges, mert amikor feltámad, megdicsőül, mint Isten.

62. Ezért mondja még a próféta: „Azon a napon újra felemelem Dávid sátrát, amely leomlott a földre.” Ez alatt Krisztus testét értette, amely Dávidtól született, ahogy azt már fent mondtuk: nyilvánvaló, hogy ezzel hírül adta halála utáni feltámadását a halottak közül, mert a testet

nevezi sáturnak. És ezzel a kijelentéssel azt is elmondja, hogy a Felkent, aki test szerint Dávid házából származik, Isten Fia lesz, halála után fel fog támadni, kinézete szerint ember lesz, de hatalma szerint Isten, és hogy ezért ő lesz az egész világ ítélője és hogy egyedül tesz igazságot és üdvösséget – ezt mind hírül adta az Írás.

63. Ezenkívül Mikeás próféta a helyről is beszélt, ahol Krisztusnak születnie kellett, tudniillik a júdeai Betlehemben. Így mondja: *„És te Júdea Betleheme, nem vagy kicsiny Júda fejedelmei között, mert belőled fog származni a vezér, aki legeltetni fogja népemet, Izraelt”*. Betlehem azonban Dávid területén van, így tehát nem csupán a szűz által, aki szülte őt, lett Krisztus Dávid utódja, hanem még azáltal is, hogy Betlehemben született, Dávid területén.

64. Ezenkívül Dávid beszél arról is, hogy Krisztus az ő utódja lesz. Az ő szava így hangzik: *„Dávidért, az én szolgámért nem fordulok el felkentéd arcától, megesküdött JHVH igazságban Dávidnak és nem hazudik neki: ágyéköd gyümölcsét fogom ültetni trónodra, ha fiaid megtartják szövetségemet és tanúságomat, amelyeket velük megkötöttem, és fiaik mindörökké.”* Dávid fiai közül azonban egy sem uralkodott örökre, királyságuk nem maradt fenn örökre, mert elmúltak, de ő, azaz Krisztus, aki Dávidtól született király, uralkodik örökre. Mindez a tanúság világosan hírül adja a test szerinti származását, a fajt és a helyet, ahol születnie kellett, úgyhogy az embernek nem kell keresni Isten Fia születését a pogányoknál, sem máshol, hanem Júdea Betlehemében, Ábrahám és Dávid utódai között.

65. És azt, hogyan vonult be Jeruzsálembe, Palesztina fővárosába, oda, ahol a királyi palota van és az Isten temploma, Ézsaiás próféta így mondja el: *„Mondjad Sion leányának: Íme, király jön hozzád, szelíd és számaron ülő, számárkanca fiatal csikóján.”* Mert számárkanca csikóján ülve vonult be Jeruzsálembe, miközben a sokaság ruháját leterítette eléje és a földre fektette. „Sion leánya”-nak nevezi (Ézsaiás) Jeruzsálemet.

66. Így adták hírül a próféták Isten Fiának születését, azt, hogy milyen módon született, és hogy hol és hogyan Krisztus az egyetlen örök király. Továbbá azt is előre elmondták, hogy milyen alakban lesz az emberek között, hogy meg fogja gyógyítani azokat, akiket meggyógyított, fel fogja támasztani a halottakat, akiket feltámasztott, gyűlölt és szidalmazott lesz, és aláveti magát a sérelmeknek, megölik és keresztrefeszítik, miként gyűlölt volt, megvetett és megölt.

67. Most beszéljünk az ő gyógyításairól. Ézsaiás mondja el: *„Magára vette gyengeségeinket, és a mi betegségeinket hordozta”,* azaz, ő fogja magára venni és ő fogja hordozni, mert erről azon a helyen beszél, ahol Isten szelleme a próféta által már, mint megtörtént eseményt mondja el azt, aminek a jövőben kell megtörténnie. Mert az Istennél kipróbált és eltervezett eseményt melynek bekövetkezése eldöntött, már úgy tekinti, mint ami megtörtént, és a Szellem kijelentéseit az időnek abban a távlatában teszi, amelyben a jövőben események teljesedésbe mennek. A gyógyulás neméről is említést tesz midőn azt mondja: *„Azon a napon a süketek hallani fogják az Írás szavát, és a vakok szeme látni fog a sötétségben és a homályban”,* még ezt is ő mondja: *„Kapjon erőre ellankadt kezetek, ingadozó és gyenge térdetek. Megvigasztalódtok kishitűek, kapjatok erőre, ne féljete, íme, Istenünk megfizet az ítéletkor, ő maga fog eljőnni és ő fog megmenteni minket. Akkor a vakok szeme*

megnyílik, a süketek füle hallani fog, akkor a sánta ugrándozik majd mint a szarvas és a dadogó nyelve érthető lesz". A halottak feltámadásáról ezt mondja: „Így támadnak fel a halottak, és feltámadnak azok, akik a sírokban lesznek.”, és ezeknek beteljesedése miatt kell hinni róla, hogy ő az Isten Fia.

68. És azt, hogy miután szidalmazták, meg fogják kínozni és végül meghal, Ézsaiás mondja el: „Íme felismerik fiamat, felmagasztalják, és fölöttébb megdicsőül. Amint sokan álmélkodtak felette, oly dicstelen volt az arca az emberek között, épp annyira fog csodálkozni sok nemzet és királyok elnémulnak, mert amiről nem beszéltek nekik, azt meg fogják látni, és amit nem hallottak, azt meg fogják érteni. Uram, ki hitt a mi beszédünknek? JHVH karja ki előtt nyilvánult meg? Úgy beszélünk színe előtt mint egy gyermek előtt és olyan volt mint a gyökér a száraz földből, nem volt neki kinézete, sem dicsősége, láttuk őt, és nem volt neki formája, sem szépsége, külseje nem volt kívánatos, minden ember között a legutolsó volt; (fájdalmak embere volt), és ismerte a betegségeket, azért arca elrejtett és megvetett volt, semmire sem becsültük azt, aki a mi bűneinket hordozta és értünk sanyargatták a fájdalmak, és mi azt gondoltuk, hogy méltó a fájdalmakra, ütésekre és kínokra. Valójában a mi gonoszságainkért sebesítették meg és a mi bűneinkért törték össze. A büntetés a mi békénként volt rajta, az ő sebei által gyógyultunk meg.” Ezzel a beszéddel hirdette, hogy megkínózzák, ahogy Dávid is mondja: „És kínoztak engem”. Dávidot sohasem kínozták meg, de Krisztust igen, amikor az ítélet őt a keresztre feszítésre adta. És ismét a Beszéd mondja Ézsaiás által: „Hátamat odaadtam az ütéseknek és arcomat az arculverésnek, és nem fordítottam el tekintetemet a leköpés gyalázatától.” És Jeremiás próféta ugyanezt mondja el, ekképpen: „Odatartotta arcát annak, aki üti őt és szidalmaztat szórnak rá”. Mindezeket a Felkent viselte el.

69. Ezek után íme ez áll Ézsaiásnál: „Az ő sebei által gyógyultunk meg mi mindannyian: mint juhok tévelyegtünk, az ember saját útjára tévedt, és JHVH órá helyezte a mi bűneinket.” Nyilvánvaló tehát az, hogy az Atya akaratából érték őt ezek a mi szabadulásunkért (üdvösség). Továbbá ezeket mondja még szenvedéséről: „Száját nem nyitotta ki, mint a juhot vezették a leölésre, mint bárány nyírója előtt, elnémult”; íme, így adta hírül, hogy önként ment a halálba. A prófétáknak ezek a szavai, hogy „megalázottságban a halálos ítéletet elnyerte”, nyilvánvalóan megalázottságát jelenti: erőtlenségének formája szerint kapta az ítéletet, és az ítélet elfogadása némelyeket szabadulásra (üdvösség) vezet, másokat a halál fenyítékére, mert az egyik (ti. Krisztus) aláveti magát annak, és elveszi azt a másokról. Így van ez az ítélettel is: némelyeket ez sújt, ezek magukra vették a halál fenyítékét; míg másokról ezzel elvették, ezek a csapásoktól megmenekedtek; akik magukra vonják az ítéletet, azok, akik keresztre feszítették őt és ezt végrehajtva nem hittek benne. Az ítélet miatt, amelyet miattunk szenvedett el, fenyítékben meghalnak. Az ítéletet pedig elvette azokról, akik hittek benne, nem sújtja többé őket csapás. Az ítélet, mely tűz által a hitetleneket pusztulásba dönti, a világ végén fog bekövetkezni.

70. Továbbá ezt mondja: „Nemzetségét kit beszéli el?” Ezért, ellenségei és szenvedésének fájdalmai miatt nem vetjük meg mint jelentéktelen és lenézendő embert. Erről mondatott, hogy a mi megtérésünkért volt, mert ő – aki mindent elszenvedett – elmondhatatlan és kimondhatatlan eredetű. Valóban, ezért mondja nemzetségének azt, aki őt nemzette, tudniillik az Atyát, ő az, aki elmondhatatlan és kimondhatatlan. Ismert meg tehát újra milyen az eredete annak, aki elviselte ezeket a szenvedéseket, és ne vesd meg szenvedése miatt azt, aki érted viselte titkosan, hanem

tiszteld őt származása miatt.

71. Egy másik helyen Jeremiás azt mondja: *„Arcunk szelleme a Felkent Úr, és hogyan került az ő hálojukba, akiről azt mondtuk: az ő árnyéka alatt fogunk élni a pogányok között.”* Az Írás egyszerre adja tudtunkra, hogy Krisztus Isten Szelleme által volt, szenvedésnek alávetett emberré kellett válnia, és az (Írás) mintegy álmélkodik és csodálkozik gyötrelmein, hogy ilyen kínokat kell majd elszenvednie annak, akiről azt mondtuk, hogy árnyéka alatt fogunk élni. És az Írás testét nevezi árnyéknak, mert amint az árnyékot a test hozza létre, ugyanúgy Krisztus teste is a Szellem által lett, de az árnyékkal testének megalázottságára és gyengeségére is utal, megalázott volt, mert egészen úgy, mint ahogy az egyenesen álló test árnyéka a földre vetődik és lábbal tapossák, ugyanúgy Krisztus teste is a földre esett, hogy lábbal tapossák szenvedésekor. Azért nevezi még az Írás Krisztus testét árnyéknak, mert a Szellem dicsősége által lett és az beburkolta őt, másrésről pedig azért, mert amikor az úr elvonult, különböző betegségekben szenvedőket helyeztek útjába, és akiket az árnyéka ért, azok megszabadultak.

72. És ugyanez a próféta ismét a következőket mondja: *„Íme, hogyan vész el az igaz, és senki sem fogja föl, hogy az igazságtalanság színe elől elragadják az igazakat, sírja béke lesz, elvételét ő.”* És ki lenne más a tökéletes igaz, mint az Isten Fia, aki tökéletesen igazakká teszi azokat, akik hisznek benne, akiket – miután hasonlókká váltak hozzá – üldöznék, és halálra adják? Azután, amikor ezt mondja: *„Sírja béke lesz”* tudtul adja, hogyan hal meg a mi szabadulásunkért, mert az üdvösség a békében van. És (közli) azt is, hogy halála által, azok, akik korábban ellenségekként és ellenfelekként szembe álltak egymással, azáltal, hogy mindnyájan hisznek benne, egyszerre megbékélnek, társakká és barátokká válnak a benne való közös hit által, és ez be is teljesedett. De amikor azt mondja: *„Elvételét”* ez halálból való feltámadására utal, valóban temetése után, többé már nem halottként jelent meg, mert mihelyt meghalt, feltámadt és halhatatlanná vált és az is maradt. A próféta ezt ilyen szavakkal mondja el: *„Életet kért és te megadtad neki a hosszú életet mindörökkön örökké.”* Miért mondja tehát: *„Életet kért”*, amikor meg kellett halnia? Mert ezzel hirdeti feltámadását ha halottak közül és azt, hogy mihelyt feltámad a halottak közül, már halhatatlan, mert megkapta az életet, hogy feltámadjon, és hosszú életet mindörökkön örökké, azért, hogy romolhatatlan legyen.

73. És ismét Dávid beszél Krisztus haláláról és feltámadásáról, ekképpen: *„Nyugalomra tértem és elaludtam, felébredtem, mert JHVH felkeltett engem”.* Ezt a kijelentést Dávid nem saját magáról mondta, mert ő nem támadt fel a halálból, hanem Krisztus szelleme, aki más prófétáknál is beszélt már magáról, most Dávid által mondja: *„Nyugalomra tértem és elaludtam, felébredtem, mert JHVH felébresztett engem.”* a halált nevezi álomnak, mert feltámadt.

74. Dávid továbbá még ezt mondja Krisztus szenvedéséről: *„Miért háborognak a nemzetek, és a népek miért gondolnak hiábavalóságot? Felkelnek a királyok a földön, és a fejedelmek összegyülekeznek JHVH ellen és Felkentje (Krisztusa) ellen”.* Ez megtörtént, amikor Heródes, a zsidók királya, és Pontius Pilatus, Claudius császár helytartója összegyülekeztek, elítélték és keresztre feszítették őt, mert Heródes félt attól, hogy földi király lesz, és kitesztíja őt királyságából. Ezért kényszerítette Heródes és a zsidók környezete Pilátust, hogy akarata ellenére halálra adja –

tegye meg azt, amit nem akart –, különben a császár ellensége, mert egy olyan embert ment meg, akit királynak hívnak.

75. És Krisztus szenvedéséről ugyanaz a próféta még ezt is elmondja: *„Eltaszítottál minket és megvetettél, és kivetted Felkentedet: felbontottad szolgálommal szövetségedet, földre taszítottad Szentedet, lebontottad minden kőfalát, romhalmazzá tetted bástyáit, akik az úton elhaladtak, azok kirabolták, megvetésnek tárgya lett szomszédai előtt, felemelled elnyomói jobbját, megörvendeztetted ellenségeit, kardjától a segítséget elfordítottad, nem adtad neki kezdet a háborúban, elválasztottad és elkülönítetted a tisztáktól, a földre döntötted trónját, megrövidítetted idejének napját, gyalázattal vetted körül.”* És, hogy ő viselte ezeket, és hogy ez az Atya akaratából történt, azt világosan tudomásunkra hozta, mert a szenvedést az Atya akaratából kellett elszenvednie.

76. Zakariás pedig így beszél erről: *„Kard, kelj fel pásztorom ellen és az ember ellen, aki az én társam. Verd meg a pásztort, és a nyáj juhait szét fogják szóródni.”* És ez beteljesült, amikor a zsidók elfogták, mert minden tanítványa elhagyta, féltek, nehogy meghaljanak vele, együtt, mert ők sem hittek még benne szilárdan, amíg nem látták feltámadni a halálból.

77. A tizenkét kispróféta ezt mondja még: *„És megkötözve ajándékként a királynak ajánlották.”* S valóban, amikor Pontius Pilátus volt Júdea helytartója, féltékenységgel teli ellensége volt Heródesnek, a zsidók királyának. Ilyen helyzetben vezették Krisztust megkötözve Pilátus elé, ő pedig elküldte Heródeshez, azzal az üzenettel, hogy alaposan kikérdezheti mindarról, amit tudni akar róla. Így Krisztust használta fel arra, hogy kibéküljön a királlyal.

78. Jeremiásnál ilyen kifejezésekkel él, hogy tudassa halálát és a Seolba szállását: *„És az Úr, Izrael szentje megemlékezett halottairól, azokról, akik már a föld porában aludtak, és leszállt utánuk, hogy elvigye nekik a szabadulás örömhírét, megszabadulásukra.”* Íme, megmutatta halálának jelentőségét is, mert a Seolra szállása az elhunytak szabadulása.

79. Keresztjéről ismét csak Ézsaiás beszél ekképpen: *„Kifeszítettem kezeimet egész nap az oktalan és lázadó nép felé,”* mert ez a kereszt jele. És Dávid még világosabban mondja: *„Hajszolt kutyák körülvettek engem, gonosztevők csapata körülöttem, kezemet és lábamat átszúrták”.* És ismét ő mondja: *„Szívem olyan lett bensőmben, mint a szétfolyt viasz, csontjaimat szétszaggatták.”* Megint ő mondja: *„Kíméld meg lelkemet a kardtól, és a szegektől testemet, mert gonosztevők csapata felkelt ellenem.”* Ebben a részben világosan megmutatja és megmondja keresztre feszítését. De már Mózes is beszélt erről a népnek, ezekkel a szavakkal: *„Szemed előtt fog függni életed és rettegni fogsz éjjel és nappal, és nem bízol életedben.”*

80. Ismét Dávid mondja: *„Felnéztek rám merően, szétosztották egymás közt ruháimat és köntösömrre sorsot vetettek.”* S valóban, amikor keresztre feszítették, a katonák szétosztották ruháit, ahogy ez szokásuk volt, és miután darabokra vágták ruháit szétosztották, de köntösére sorsot vetettek, mert az felülről volt szőve és varratlan volt, hogy azé legyen, akinek jut.

81. Ismét Jeremiás próféta mondja ezt: *„És vették a harminc ezüstpénzt, az eladottak az árát, akit megvettek Izrael fiaitól, és a fazekas telkéért adták, ahogy JHVH megparancsolta nekem.”* Valóban, Júdas,

aki Krisztus tanítványai közé tartozott, elígérkezett a zsidóknak és szövetségre lépett velük, mert látta, hogy halálra akarják adni, mivel Krisztus megfeddte őt, elfogadta a zsidók harminc sztatéráját, és kiszolgáltatta nekik. Később lelkiismeret furdalása támadt tette miatt, zavartan visszaadta a pénzt a zsidó vezetőknek, és felakasztotta magát. De azok nem tartották méltónak, hogy az áldozati pénztárba tegyék, mert vér díja volt, ezért megvásárolták rajta a földet, mely a fazekasé volt, az idegenek sírhelyéül.

82. És miután keresztre feszítették, inni kért, ecettel kevert keserű italt adtak neki inni, és Dávid ugyanezt mondja el: *„Keserűséggel tápláltak, és szomjúságomban ecettel itattak.”*

83. És hogy mihelyt feltámad a halálból, az égbe kell ragadtatnia, íme hogyan mondja Dávid: *„Isten tízezer szekere, kocsihajtóinak ezrei, közöttük az Úr szentélyében Sionon felvonult a magasba, a foglyokat fogságba ejtette, megkapta és ajándékkul adta az embereknek.”* A lázadó angyalok hatalmának megszűnését mondja fogságnak, és megmondja a helyet is, ahonnan a földről az égbe kell felemelkednie, mert mondja: *„Az Úr a Sionról a magasba emelkedik;”* valóban, halálából való feltámadása után összegyűjtötte tanítványait a hegyre, Jeruzsálemmel szemben, melyet „Olajfák” hegyének neveznek, és emlékeztette őket arra, amit a mennyek királyságáról mondott, miközben a szemük láttára felemelkedett, és ők látták, amint az egek megnyílnak befogadására.

84. Ugyanezt mondja Dávid is: *„Emeljétek föl, fejedelmek kapuitokat, táruljanak föl örök kapuk, és bevonul a dicsőség királya.”* Az örök kapuk az egek. Mert amikor a Beszéd leszállt, láthatatlan volt a teremtményeknek, s ezért nem ismerték fel alászállását, de amikor megtestesült, láthatóan emelkedett a Beszéd a magasba és ezért látták őt, tehát az erősségek, azaz az arkangyalok kiáltanak azoknak, akik a mennyboltban voltak: *„Emeljétek fel kapuitokat és táruljatok föl örök kapuk, hogy bevonuljon a dicsőség királya.”* És amikor azok csodálkoztak és kérdezték: *„Ki ő?”* azok, akik már korábban látták, másodszer is tanúsították: *„Ő a hatalmas és erős Úr, a dicsőség királya.”*

85. És arról, hogy mihelyt feltámad, felmegy az Atya jobbjára és várja az Atya által meghatározott pillanatot, amikor minden ellenséget meg fog ítélni, amelyek neki lesznek alávetve – és ellenségei mindazok, akik lázadónak találtattak, az angyalok, az arkangyalok, az erősségek és a trónállók, akik megvetették az igazságot –, Dávid próféta még a következőket mondja el: *„Mondja JHVH az én Uramnak: ülj az én jobbomra, míg ellenségeidet lábad alá vetem.”* És hogy oda emeltetett fel, ahonnan leszállt, Dávid mondja el: *„Felemelkedését az egyik végén vette, és nyugalma az ég másik végén van.”*, továbbá, ítélezésére utal, amikor azt mondja: *„Senki sincs, aki elrejtőzködhet tüzetől.”*

86. Ha tehát a próféták megjövendölték azt, hogy Isten Fia meg fog mutatkozni a földön, és hogyha azt is megjövendölték, hogy a földön hol történik ez, és milyen alakban jelenik meg, és az úr minden jövendölést magára vett, akkor szilárd a hitünk benne, és az igazságnak megfelelő az igehirdetés hagyománya, azaz az apostoloknak a tanúsága, akiket az úr küldött el hirdetni az egész világon, hogy Isten Fia eljött a szenvedésre. Ő ezt elviselte, hogy megsemmisítse a halát és éltesse a testet azért, hogy megszüntesse az ellenségeskedést Istennel szemben, tudniillik az igazságtalanságot, és elnyerjük vele a békét, megtevéve azt, ami neki tetszik. És ez az, amit hírül

adott a próféták által, mondván: *„Milyen szép annak lába, aki a béke jó hírét hirdeti, és a boldogság jó hírét.”* És hogy ezeknek a követeknek Júdeából és Jeruzsálemből kell jönni, hogy kifejtsék nekünk Isten szavát, amely számunkra törvény is, azt Ézsaiás ezekkel a szavakkal mondja el: *„Mert Sionról fog jönni egy törvény és JHVH szava Jeruzsálemből.”* És hogy az egész földön el kell ennek terjednie. Dávid mondja még: *„Az egész földre elhat szózatuk, és a világ határáig az ő beszédük.”*

87. És hogy nem a törvény terjengőssége szerint, hanem a hit és szeretet tömörsége szerint kell megszabadulni az embernek, Ézsaiás így mondja el: *„Egy tömör és rövid szó az igazságosságban, mert az Isten egy rövid szót vitt végbe az egész világon.”* És ezért mondja Pál apostol: *„A törvény teljessége a szeretet.”*, mert mindaz teljesítette a törvényt, aki az Istent szereti. Hiszen az úr is ezt mondta, amikor megkérdezték tőle: Melyik az első parancsolat?, *„Szeresd JHVH-t, Istenedet teljes szívedből és teljes erődből, és a második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat: ezen a két parancson múlik a törvény és a próféták.”* Tehát a benne való hit által növelte szeretetünket Isten és a felebarát iránt, jámborrá, igazgá és jóvá tett minket; és ezért vitte végbe a tömör szót a földön a világban.

88. És hogy mennybemenetele után mindenké fölé kell emeltetnie, és hogy senki sem lesz összehasonlítható vele, Ézsaiás ezekkel a szavakkal beszél el: *„Ki az, aki perben van? Nyíltak álljon elő! És ki az, aki megigazult? Közeledjen JHVH Fiához! Jaj nektek, mert mindnyájan elenyésztetek, mint a ruha, és a moly fog megenni titeket! Minden testet meg fognak alázni és lealacsonyítanak, és egyedül az Úr magasztosul fel azok közül, akik felemeltettek.”* És, hogy végül azoknak, akik Istennek szolgálnak üdvözülniük kell, Ézsaiás mondja el: *„És azok, akik nekem szolgálnak, új nevet fognak kapni, hogy áldottak legyenek a földön, és áldani fogják az igaz Istent.”* És hogy ez az áldás az ő személyében lesz, és hogy az ő vére által leszünk megváltva, Ézsaiás hirdette, mondván: *„Nem valami közbenjáró, nem egy angyal, hanem az Úr maga váltott meg, mert szerette őket és gondoskodott róluk: ő maga szabadította meg őket.”*

89. És hogy akiket megszabadított, azokat nem akarta visszavezetni Mózes törvényére – mert a Törvényt beteljesítette Krisztus –, hanem meg vannak váltva az Isten Fia iránti hit és szeretet által a tanításnak köszönhetően megújulásban, Ézsaiás adta hírül így szólva: *„Ne gondoljatok az elsőre és arra, ami kezdetben volt ne emlékezzetek: íme újakat alkotok, amely most serken és megismeritek. Utat alkotok a pusztában és a száraz vidéken folyamokat, hogy nemzetemet és választott népemet megittassam, akit kerestem, hogy elbeszéljek nagy tetteimet.”* A puszta és a szárazság korábban a pogányok hívását jelentette, mert a Beszéd nem járt közöttük, sem a Szent Szellem nem öntözte őket. A Beszéd előkészítette a vallásosság és az igazságosság új útját, és bőséges folyamokat fakasztott a Szent Szellemet szétosztva a földön, aszerint, ahogy megígérte a próféta által, hogy a napok végén kiárasztja a Szellemét a föld színére.

90. A Szellem megújulásában történt tehát meghívásunk és nem a régi betűben. Amint Jeremiás jövendölte: *„Íme, napok jönnek, mondja JHVH, és be fogok teljesíteni Izrael háza és Júda háza miatt egy új szövetséget, nem olyan szövetséget, mint amilyent anyáikkal kötöttem azon a napon, amikor kezüknél fogva megragadtam őket, hogy kivezessek őket Egyiptom földjéről – mert nem maradtak meg*

szövetségemben és ezért nem törődtem velük, mondja JHVH. S valóban, íme, a szövetség, melyet kötni fogok Izrael házával, ezen napok után, mondja JHVH: ezután értelmükbe adom törvényemet és a szívükbe fogom írni. Istenük leszek, és ők népemmé lesznek, és senki sem tanítja akkor többé társát, sem testvérét, mondván: Ismerd meg JHVH-t, mert közöttük mindnyájan ismerni fognak engem, a legkisebttől a legnagyobbig, s megbocsátom igazságtalanságaikat és bűneikre nem emlékszem többé.”

91. És hogy ennek az ígéretnek a pogányok meghívása idejére szóló örökségnek kell lenni – akik számára az új szövetség nyitva van – Ézsaiás mondja el, ezekkel a kifejezésekkel: *„Íme, ezt mondja Izrael Istene: azon a napon az ember Teremtőjébe veti reményét és szemei Izrael Szentjére fognak tekinteni, és nem veti reményét a bálványok oltáraiba, sem kezük művébe, melyet ujjakkal alkottak.”* S valóban, egész természetes, hogy ezek azoknak szólnak, akik elhagyták a bálványokat és az Istenben, Teremtőnkben hisznek, Izrael Szentje által. És Izrael Szentje, Krisztus, láthatóvá lett az embereknek, figyelemmel szemléljük, s nem helyezük reményünket a bálványokba, sem kezünk műveibe.

92. És hogy meg kellett jelennie közöttünk – mert Isten Fia az ember fiává lett – és mi is megtalálhatjuk, akik azelőtt, nem ismertük, a Beszéd maga mondja el ezt Ézsaiásnál ezekkel a szavakkal: *„Megjelentem azoknak, akik nem kerestek, megtaláltak azok, akik nem kutattak utánam, azt mondtam: Íme, itt vagyok annak a népnek, amely nem tudta hívni nevemet.”*

93. És hogy, annak a népnek szent néppé kell lennie, azt meghirdette a tizenkét kis prófétánál, Hóseás által: *„A nem népemet népemnek fogom hívni, és a nem szeretettet szeretni fogom, és azon a helyen, ahol azt mondták, nem népem, ott azokat az élő Isten fiainak fogják hívni.”* Ez az értelme annak is, amit bemerítő János mondott: *„Isten tud ezekből a kövekből is fiakat támasztani Ábrahámnak.”* S valóban, miután a hit elszakított a kövek tiszteletétől, szívünk látja Istent és Ábrahám fiaivá lettünk, akik megigazultunk a hit által. Ezért is mondja Isten Ezékiel próféta által: *„Másik szívet adok majd nekik és új szellemet adok majd beléjük, és kitépem kőszívüket, és hússzívet adok nekik, hogy parancsaim szerint járjanak és megőrizzék ítéleteimet és teljesítsék azokat, és az én népemmé lesznek, és én az ő Istenük leszek.”*

94. Tehát az új meghívással megváltoztatta a pogányok szívét Isten Beszéde által, mihelyt megtestesült és felütötte sátrát az emberek között, ahogy tanítványa, János mondja: *„És a Beszéd testté lett és közöttünk vert sátrat.”* A Gyülekezet is sok gyümölcsöt terem, tudniillik azokat, akik üdvözültek, mert többé nem Mózes a közbenjáró, nem is Illés a küldött, hanem az úr maga váltott meg, több gyermeket adva a Gyülekezetnek, mint a régi zsinagógának, mint ahogy Ézsaiás hirdette mondván: *„Örvendezz magtalan, akinek nincs gyermeke”* – a magtalan a Gyülekezet, aki az első időben egyáltalán nem teremté Isten fiait. *„Kiálts te, akinek nincs dolga, mert annak, aki egyedül volt, több gyermeke van, mint annak, akinek férje van.”* És az első zsinagóga férje a Törvény volt.

95. Másrésztől Mózes is beszél arról a Második Törvénykönyvben, hogy az oktan nép, a pogányok lesznek a fő a végén, továbbá ezt mondja még: *„Ti féltékenységre ingereltek engem, azzal ami nem isten, és kihívátok haragomat bálványképeitekkel, én is felkeltem féltékenységeteket egy*

nem-néppel, és az esztelen nép által ki fogom hívni haragotokat.” Mert elhagyták az Istent, aki van és azoknak az isteneknek a tiszteletét fogadták el, melyek nincsenek, halálra adták Isten prófétáit, és Baál által jövendöltek – aki a kánaániták bálványa volt –, és visszautasították Isten Fiát, aki van, miközben választásuk Barrabásra esett, a rablóra, akit nyilvánvalóan emberölésen kaptak rajta. Megtagadták az örök királyt, és elismerték királyuknak a császárt, akinek csak valamennyi ideje van. Ezért Isten kedvét lelte abban, hogy örökségüket az oktalan nemzetnek adja, azoknak, akik nem tartoznak hozzá Isten városához, és nem tudták, hogy ki az Isten. Ezen meghívás által, az út a miénk lett és Isten összefoglalta bennünk Ábrahám hitét, ezért tehát nem kell visszatérnünk a múlthoz, akarom mondani az első törvényadáshoz, mivel elnyertük a törvény urát, Isten Fiát. A benne való hit által megtanuljuk teljes szívünkéből szeretni Istent és felebarátot, mint önmagunkat. Az Isten iránti szeretet pedig kizár minden bűnt, és a felebarát iránti szeretet nem tesz rosszat a másikkal.

96. Ezért, mint nevelőre, nincs szükségünk a törvényre. Íme, az Atyával beszélünk, és szemtől szembe állunk előtte, gyermekké lettünk a gonosszággal szemben, és megerősödtünk a teljes igazságban és egyszerűségben. A törvény ugyanis többé nem mondja annak, aki egyáltalán nem kívánja a más asszonyát, hogy: Ne légy házasságtörő!; sem azt, hogy: Ne ölj! annak, aki megsemmisített magában minden haragot és gyűlölködést, (sem pedig azt, hogy): Ne kívánd felebarátod földjét, se marháját, se szamarát, sem azoknak, akik egyáltalán semmivel sem törődnek ezen a földön, hanem a mennyei gyümölcsökkel látják el magukat; azt sem mondja azoknak, akik senkit sem tekintenek ellenségnek, hanem mindenkit felebarátnak néznek, és ezért nem is tudják kinyújtani kezüket a bosszúra, hogy: Szemet szemért! A tízparancsolatot, a Törvényt nem kell követelni attól, aki mindenét Istennek szenteli, elhagyja apját, anyját, és egész családját, és Isten Beszédét követi. És nem parancsolja annak, hogy maradjon tétlen egy napig annak, aki állandóan Sabbatot tart, amit mond is, aki Isten templomában van, amely az ember teste, Istennek szolgál és mindenkor az igazságosságot gyakorolja. *„Mert irgalmasságot akarok – mondja –, és nem áldozatot, és inkább Isten ismeretét, mint az égőáldozatokat.”* *„Az istentelen, aki bikát áldoz nekem, olyan mint aki megöl egy kutyát, és aki ételáldozatot mutat be, olyan, mintha sertésvért áldozna.”* *„De bárki segítségül hívja az Úr nevét üdvözülni fog”.* *„És nem adatott más Úrnak a neve az ég alatt, ami által üdvözülnek az emberek.”*, csak az Úré, aki Jahósua a Felkent, Isten Fia, neki engedelmeskednek a démonok, a gonosz szellemek és minden lázadó hatalmasság.

97. Jahósua a Felkent nevének segítségül hívásával, akit Pontius Pilátus alatt keresztre feszítettek, a Sátán el van különítve az emberektől, mindenütt, ahol valaki azok közül, akik hisznek benne, segítségül hívják ezt a nevet és megteszi akarátát, mindent megtesz a nevet segítségül hívónak, teljesíti azoknak kéréseit, akik szívük tisztaságában hívják segítségül. És ekképpen elnyerve az üdvösséget, hálát adunk minden nap Istennek, aki hatalmas és kifürkészhetetlen bölcsessége által megváltott minket és meghirdette az üdvösséget a magas égből – az üdvösség a mi urunk látható eljövetele, azaz emberi élete – amit magunktól elnyerni nem tudtunk, mert ami az embernek lehetetlen, lehetséges az Istennek. Ezért mondja róla Jeremiás is: *„Ki az, aki az égbe emelkedett, és megragadta, és ki szállt le a felhőkből? Ki kelt át a tengeren és megtalálta, ki hozta el aranyért? Senki sem találja az utat, senki sem fogja föl az ösvényt. De az, aki mindent bölcsessége által*

ismer, ő az, aki megalapította a földet mindörökre, és betöltötte kövér négy lábúakkal, aki elküldi a fényt és az elterjed – aki hívja, és azok félelemmel meghallják –, és a csillagok felemelkednek az előző estéért és örvendeznek; hívja őket, és azok mondják: Itt vagyunk” örömmel világítanak alkotójuknak. Ő a mi Urunk, hozzá senki sem hasonló, minden utat megtalál tudása és Jákobnak, szolgájának adta és Izraelnek kedveltjének, továbbá, megjelent a földön és az emberek között járt. Ez Isten parancsolatainak és Törvényének könyve, mindörökre, mindannak, akinek birtokában van, életül szolgál, de azok, akik elhagyják „meghalnak”. De ő „Jákobot és Izraelt” nevezi Isten Fiának, aki megkapta a hatalmat az Atyától a mi életünk felett, és aki miután megkapta ránk árasztotta, akik távol voltunk tőle, amikor megjelent a földön és az emberek körében járt, összekötötte és egyesítette Istennek, az Atyának szellemét az Istentől alkotott testtel, azért, hogy az ember Isten képére és hasonlatosságára legyen.

98. Ez kedves barátom, az igazság igehirdetése, a mi üdvösségünk képe, és az élet útja, melyet a próféták hirdettek, melyet Krisztus megszilárdított, és az apostolok hirdettek, és az Egyház ezen az egész földön átad fiainak. Ő őrzi teljes gondossággal, jóakarattal és Istennek tetszően a jó tettek által, és egészséges gondolkodással.

99. Különben bárki azt vélhetné, hogy létezik valamilyen más Isten Atya, mint a mi Teremtőnk, mint ahogy az eretnekek képzelik, ezek megvetik Istent, aki Van, és bálványá teszik azt, ami nincs, egy felsőbb atyát alkotnak a mi teremtőnk fölé és azt hiszik, az igazságnál valami nagyobb dolgot találnak. Így cselekedve, mindezek istentelenek és káromolják Teremtőjüket és Atyjukat, mint ahogy megmutattuk könyveinkben: „A hamisan ismeretnek (gnózis) nevezett bemutatása és cáfolata”-ban.

Mások meg Isten Fiának eljövetelét és megtestesülésének üdvrendjét vetik el, melyet az apostolok hagyományoztak, és korábban előre hirdettek a próféták, hogy ez lesz emberségünk összefoglalása, ahogy azt röviden megmutattuk neked. Az efféle embereket a hitetlenek közé kell sorolni.

Mások nem fogadják el a szent szellem ajándékait és visszautasítják a prófétai kegyelmi ajándékot, amelyek által az ember, amikor az megöntözi, Isten életének gyümölcseit termi. Ezekről mondja Ézsaiás: „Mert (ezek) – mondja – olyanok lesznek, mint egy terebintus, amely lehullajtotta leveleit, és mint egy kert, amelyben nincs víz.” És az ilyen fajta emberek semmit nem értenek Istennek, mert képtelenek bármilyen gyümölcsöt teremni.

100. Így tehát, a mi pecsétünk három cikkelyének/pontjának bemutatásából kitűnik, hogy a tévely messze eltér az igazságtól, mert akár az Atyát vetik meg, akár a Fiút nem fogadják el, megtestesülésének üdvrendje ellen beszélve, akár a Szellemet nem fogadják be, azaz megvetik a jövődöléseket, minden effélétől őrizkednünk kell, és nézetüktől menekülni, ha igazán tetszeni akarunk Istennek, és el akarjuk nyerni tőle az üdvösséget.

Lábjegyzet:

1. Vö. AH IV. praef. 4; Ezzel szemben a tökéletes ember, a keresztény, az, aki testből, lélekből, és Szellemből áll. Vö. [AH V, 9,1; V, 6,1; V, 8,1](#)
2. Zsolt. 1:1 vö. Jusztinosz 1 Apol., XL,8
3. II. Móz. 3:14 vö. Jusztinosz 1 Apol LXII, 10-14 és [Dialógus Trifónnal LX.](#)
4. Vö. Hermász Pásztor: [XI. Parancsoalt \(43.1\)](#)
5. Ézs. 7:9
6. Vö. [AH V,5,1](#); IV, 32,1; III. 3,4
7. Vö. Hermász Pásztor: [I. Parancsolat, 1](#); AH IV, 20,2; I,22,1
8. Vö. AH IV,20,1; III,11,1
9. Vö. AH II,16,1 és [2 Makk. 7,28](#)
10. Vö. [Jusztinosz Dial V. 4.](#), AH I,1,1
11. Ézs. 43:10
12. Vö. [Jusztinosz Dial LVI. 4.](#), AH I,30,6 és AH I,30,6 és Jusztinos 2 apol. XIII,4
13. János evangéliuma prológusáról van szó
14. Isten logiko&j ezért a lo&goj - által Ő teremtette a világot. Az örmény fordításban egy szójáték van, amit a magyar fordítás nem ad vissza.
15. János 4:24
16. Zsolt. 33:6
17. Vö.: AH IV,41,4; IV,20,2
18. Róm.8:38; Ef. 1,21; 1 Pét. 3:22; [AH V,17,1](#)
19. Vö.: jelen mű 10. fejezete és AH II,30,9; IV,20,1
20. Ef. 4:6 Iréneusz gyakran idézi ezt a helyet vö.: AH II,2,5; IV,20,2; IV,32,1; [V,18,1](#)
21. Gal. 4:6; Róm. 8:15; [AH V,8,1](#)
22. Vö.: [AH V,9,2](#) és a jelen mű 7. fejezet
23. Vö.: jelen mű 3. fejezet
24. Vö.: jelen mű 7. és 100. fejezete
25. Kulcsfogalom Iréneusznál, amelyet az Ef. 1:10-ből vett át ([ἀνακεφαλαιώσασθαι](#)), megtalálható a [Barnabás levél V, 11](#)-ben is.
26. II. Tim. 1:10 Vö.: Barnabás levél V, 6 és jelen mű 38. fejezet.

27. Vö.: Jelen mű 21. és 40. fejezeteivel, valamint AH IV,13,1-gyel és 20,4-gyel.

28. Vö.: AH IV,33,15

29. Vö.: AH IV,14,2 és 20,6

30. Vö.: [AH V,26,2](#)

31. Vö.: Antiochiai Ignatiosz Ef XVII,2 és AH IV,6,1. 3,7

32. Vö.: AH IV,20,6; [V,18,1](#)

33. Vö.: Polükarposz vértanúsága XIV,1

34. Vö.: Mát. 6:26 és Luk.12:24; AHIV,6,2; Jusztinosz 1 Apol. XV,14

